

N U M M I

A U G G.

CAROLI VI.

E T

ELISABETHÆ
CHRISTINÆ

Viennæ Austriæ Cusi,
Breviter descripti, & explanati
Honoribus

*Illustrissimorum, Perillustrium, Reve-
rendorum, Prænobilium, Nobilium, Ex-
cellentium, ac Doctissimorum Domi-
norum, Dominorum,*

A. A. L. L. & Philosophiæ Doctorum,
Dum in Antiquissima, ac Celeberrima

UNIVERSITATE VIENNENSI

Per Reverendum Patrem

SEBASTIANUM INSPRUGGER,
è Soc. JESU, A. A. L. L. & Philosophiæ
Doctorem, ejusdemque Professore Emeritum
nec non p. t. Seniore Confistorialem.

Supremâ A. A. L. L. & Philosophiæ Laureâ
ornarentur.

Oblati à Rhetorica Viennensi.

Anno M. D. CC. XXVIII. Mense *Aprilis* 93

VIENNÆ AUSTRIÆ,

Typis Wolfgangi Schwendimann, Univ. Typ.

N U M M I
A U G G.
CAROLI VI.

ET
ELISABETHÆ
CHRISTINÆ

Viennæ Austriæ Cusi,
Breviter descripti, & explanati
Honoribus

*Illustrissimorum, Perillustrium, Reve-
rendorum, Prænobilium, Nobilium, Ex-
cellentium, ac Doctissimorum Domi-
norum, Dominorum,*

A. A. L. L. & Philosophiæ Doctorum,
Dum in Antiquissima, ac Celeberrima

UNIVERSITATE VIENNENSI

Per Reverendum Patrem

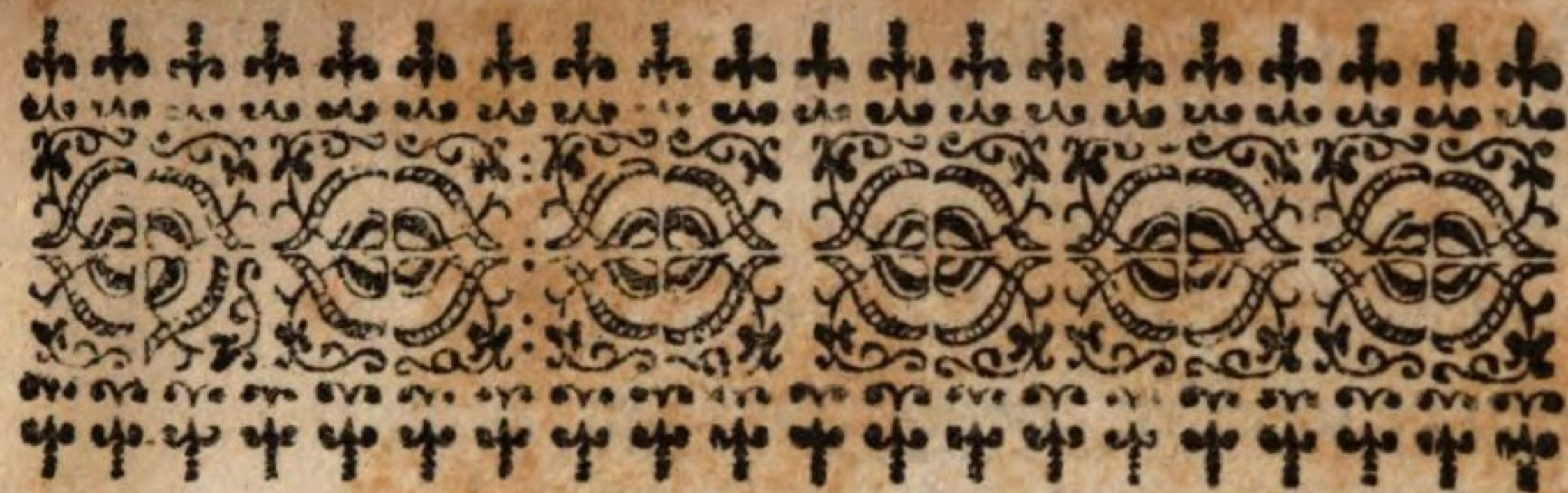
SEBASTIANUM INSPRUGGER,
è Soc. JESU, A. A. L. L. & Philosophiæ
Doctorem, ejusdémque Professore Emeritum
nec non p. t. Seniore Consistorialem.

Supremâ A. A. L. L. & Philosophiæ Laureâ
ornarentur.

Oblati à Rhetorica Viennensi.

Anno M. D. CC. XXVIII. Mense *nihildie 93*

VIENNÆ AUSTRIÆ,
Typis Wolfgangi Schwendimann, Univ. Typ.

*Illustrissimi , Perillustres ,
Reverendi , Prænobiles ,
Nobiles , ac Eruditi*
DOMINI, DOMINI
NEO - MAGISTRI.

Res neque à Philosophia vestra, neque à literarum studiis nostris aliena est, quam his paginis descriptam Honoribus vestris inscribimus. Nostrâ quidem permagni refert, quòd studiosorum Eloquentiæ sit, non solùm verba concinnare, figuris ornare orationem, & plura huiusmodi; sed imprimis parare supellectilem, rebus magis, quàm verbis copiosos, ac divites fieri, in thesauros etiam eruditionum, quâ licet, penetrare. Siquidem ut nos monet Præceptor noster SOARIUS: volenti ornatè dicere, rerum priùs copia comparanda est; rerum enim copia verborum copiam gignit. Et ut Horatius pridem:

Verbàque prævisam rem non invita
sequentur.

Verùm ut genius fert adolescentum; rerum

symbolis, & imaginibus, quàm rebus ipsis
faciliùs capimur; & qui inviti aliàs ad
res condiscendas sumus, figuris, ac coloribus
trahimur. Obtigêre nobis felici fato nostro ima-
gines, quæ & voluptatis, & eruditionis ha-
bent plurimum; eæ ipsæ, quas his in paginis
vobis deferimus. Sed quoniam rationibus no-
stris vestras antepondere hic oportet; anxia nos
cura principio tenuit, adeòne severa sit Philoso-
phia, ut à mansuetioribus ejusmodi studiis ab-
horreat? at occurrêre extemplò plurima, quæ
hac nos solitudine liberârunt; quòd non pau-
ca sint in nummis, quæ ad moralem Philoso-
phiam vestram pertineant. Ad hæc accessit e-
xemplum, dum in eodem, quo vos cœsidentis,
honoris theatro, Anno Seculi hujus quinto, dis-
cipulis suis, primâ Laureâ donatis, Physica ob-
tulit nummos (TRIUMPHALES) sanè quàm
eruditos. Demum existimavimus fieri non pos-
se, ut hac in materia vobis displiceamus, dum
in Honoribus vestris honoratur is, cui Philoso-
phiam vestram, studia omnia, vitam ipsam di-
catam vultis, CÆSARI AUGUSTO. Acci-
pite igitur, sed nomina extremo folio adscripta
unà perlegite; ea memoriæ, animoque im-
primite, ac favete.

Honori vestro

Additissimis

Rhetoribus Viennensibus.

INGRESSUS.

CAROLI VI. & ELISABETHÆ
CHRISTINÆ AUGG. Editos in
lucem Viennæ, ex officina mone-
taria Cæs., nummos descripturo
visum est historiæ summam ad
symbola, titulósque adjicere; ea

verò, quæ de antiquitate Romana transumpta
sunt, erutis ex eadem vetustate notis illustrare.
Relucet enim in iis priscae artis venustas, & an-
tiquæ illæ imagines huc adeò scitè translatae sunt,
ut in nummis recentibus unà veteres se osten-
dant: unde eruditi plurimum capiunt volupta-
tis; cæteri plurimum eruditionis.

Jam inde à JULIO CÆSARE, cùm Imperii jecit
fundamentum perpetuâ dictaturâ potitus, Im-
peratorum nomina, capita, res feliciter, & præ-
clarè gestæ referri in nummos cæpère; qui mos
à primis Imperii Monarchis adeò studiosè cole-
batur, ut majore ferè industria nummis, quàm
libris bene gesta fuerint illata: qua quidem ra-
tione consultum ut maximè iverunt id ætatis hi-
storiæ; siquidè rerum memoria *in ære peren-
nat*. Et quod Livius (a) de vulgatâ libris; potio-
re jure de historiâ æri incisâ dici, possit; quòd sit,

Hæc avi veteris custos, famosa vetustas. (b)

A 3

Re-

(a) L. 6. c. 1. (b) Luc. l. 4. v. 655.

Remisit tamen vitio temporum ea industria, & ars ipsa feriundi numismatis nitorem suum posuit; demum ita obsolevit, ut plurium sæculorum spatio vix nummum reperire sit, dignum Romana Majestate. Reversa postliminio ars post A. C. 1400. Imperatorum neminem æquè addictum habuit, atque CAROLUM VI. uti infra pluribus; ubi de HERCULE MUSARUM.

Sex, & triginta numismata in hujate officina (nam de alibi excusis hic sermo non est) hucusque prodierunt; ea omnia MECÆNATE usus Illustri viro, Cæsareo rei monetariæ præfecto, apud me deposita habui; dum Chalcographi operâ utendum fuerat, qui referendas in libellum hunc imagines exemplaribus suis accurato scalpro conformaret. Extant prætereà quidem nonnulla, sed in cera solum expressa. Hæc consultò prætermisi, ut secernerentur ab iis, quæ in auro jam fulgent; aut nitent in argento.

Principe loco nummum statuo, non eum, qui locum in cimeliis primum obtinuit; sed qui ante alios huic compendio servit; ne imagines eædem (AUGG. vultus) identidem redirent. Quod si tamen sive inscriptio, sive alia peculiaris ratio id postulârit, vultus desideratissimos reddam.

*Felices illi, qui non simulacra; sed ipsos,
Quique horum coràm corpora vera vi-
dent. (c)*

NUMMUS I. IMAGINES AUGG.

CAROLUS VI. nascitur Viennæ Austriæ Anno victoriis Romanorum adversus orientem cla-

ro

(c) *Ov. l. 2. de Pon. E. 8.*

ro 1685. Kal. Octobris, Patre LEOPOLDO M.,
Matre ELEONORA MAGDALENA THERESIA
IMPERATRIGE, notæ pietatis. Adolescentia Ar-
chiducis, quemadmodum clarissimorum olim
Principum, res magnas portendit; adeò ut Ger-
manis eum invideret exterorum legatorum non-
nemo, dicere auditus: *Nobilem hunc spiritum
Germaniæ ostendi, non dari debuisse.* Evenerat
ferè, quod is Germaniæ imprecabatur: Hispa-
niæ enim, toto mari disjunctæ, sub nomine CA-
ROLI III. Anno 1703. 12. Octobris datus est,
cessione Regni factâ à Patre & Fratre AUGG. lu-
gente Germaniâ, ignarâ, quòd abiens Rex

Cæsar remeabit iberis (d)

Jus suum vindicaturus armis Barcinonem pri-
mum, tum solâ nominis famâ Gerundam, Tar-
raconem, Ilerdam, Dertosam, Cordonam, De-
niam, omnem denique & Catalauniam, & Va-
lentiam cepit trium mensium spatio. Deinceps
Arragoniâ semel, atque iterum potitus; Baleares
item (Majoricam & Minoricam) Insulas suam
redegit in potestatem; bis Mantuam Carpetano-
rum usque signa victricia extendit, Hispaniâ uni-
versâ facilè potiturus; nisi copiis destitueretur:
quarum penuriâ factum, ut occupata alia ultrò
cedere, alia sui capitis periculò tueri non semel
cogeretur, quò minore milite; hoc majore vir-
tute, & laude:

Hæc prima elementa fuere.

Cæsaris (e)

Claro tot rebus, ac insigni pietate CA-
ROLO Imperium Romanum defertur Fratre
primogenito JOSEPHO I. è vivis sublato variolis
in Augustum corpus sævientibus Anno G. 1711.

A 4

æta-

(d) *Luc. l. 5.*

(e) *ov. l. 3. fast.*

ætatis suæ 32. ; postquam Imperio felicissimis Auspiciis præfuisset annis sex.

ELISABETHA CHRISTINA Brunsvico - Guelpherbytana Dux, orthodoxam fidem amplexa, Regi Catholico in persona JOSEPHI I. IMP. desponsatur absenti, Anno 1708. Nono Kal. Maji ad aram MATRIS gratiarum Hiacingæ, uno ab urbe Cæs. lapide.

Conveniens ingenti nupta marito. (f)

In Hispaniam secuta attigit Barcinonem Kal. Augusti. Accipitur ingente lætitiâ cum à Rege lecta sponsa, tum à populo Regina pridem exoptata. Perstitit hic etiam post discessum CAROLI ad Imperium Romanum; pignus nobile, quo neque majus, neque charius apud Fideles Catalaunos relinquere Rex potuit. Habes in præsentē imagine utrumque.

Os sacrum, quod in ære colis, miraris in auro.

Cerne libens (g)

Pars Nummi prior exhibet imaginem CAROLI; caput decorum Laureâ, collum fluente torque, pectus aureo vellere; cætera cataphracturâ, paludamento, cujus nodus hic quidem humero imponitur sinistro; in veteribus tamen, sive nummis, sive aliis simulacris ferè incumbit dextro.

Inscriptio. CAROLUS VI. CÆSAR AUGUSTUS.

Quinque hætenus præfuerunt Imperio, qui CAROLI nomen gessere. Hos inter præcipuè eluxit Imus, qui cognomentum Magni accepit, & V. rebus gestis itidem magnus. Accedit his VI. qui numerus non absque omine obtigisse huic videtur

(f) *Ov. L. 2. de Ponto E. 8.*
3. *de laud. Stil.*

(g) *Claud. l.*

detur, dum à V. & I. eundem non distinguit, sed in uno complectitur utrumque. Unde cecinit quidam:

E Vto & Imo componit gloria Vitum

*Majorem hoc CAROLO Mundus habere
nequit.*

CÆSAR in antiquis nummis scribitur *Caesar*, diphtongô græcâ. Appellatio hæc à Julio Cæsare derivata ita insedit in Imperatoriâ dignitate, ut solus VITELIUS Imperium gesserit sine Cæsaris titulo, eum ultrò (e) *in perpetuum recusans* Receptam ab aliis hanc appellationem ob id fuisse existimo, quòd extra Imperii fines nulum *Principum Rom.* nomen æquè notum, ac celebre extiterit: *Apud omnes, terræ populos* ait Justinianus (i) *nominatissimum Cæsaris nomen est; & nos ante omnes alias Imperatoriæ Majestatis notas eo gloriamur.* Concessum hoc cognomen tum etiam iis, qui à nobis Reges Romanorum appellantur; Candidatis nimirum Imperii, hæredibus, ac designatis successoribus. Unde in phrasin abiit apud Claudianum: *Cæsarem cum principe mutare*, id est, à secundaria ad principem Cæsarum dignitatem pervenire.

Nec dilatus honor; mutatus Principe Cæsar. (k)

Ita tamen Principe mutârunt Cæsarem, ut titulum hunc non penitus rejecerint; sed eidem adjunxerint cognomen *Augusti*; uti in præsentè numismate; vel prænomini *Imperatoris* illicò subjunxerint; uti videbimus numismate sequente. Ubi verò idem titulus Successorem Imperii designaret, non gauderet cognomento Augusti,

A 5

aut

(h) *Suet. in Aul. Vitel.*

(i) *Præf. nov. XXX.*

(k) *Claud. IV, Cos. Hon.*

aut prænominē Imperatoris. Sic: M. Aurelius
Cæsar; Commodus *Cæsari*.

AUGUSTI autem appellatio à C. Octaviano Imperatoribus adhæret. Eum Senatus (l) Munatii Planci Sententiâ ita appellavit, non ab augendo, auctôve Imperio, uti Scipionem *Africanum* dicimus ab *Africa* devictâ; sed quia honore, ac veneratione dignissima est hæc appellatio. *Augusta* enim ea dicuntur, quæ sacra habentur.

*Sancta vocant Augusta Patres, Augusta vocantur
Templa. (m)*

Hoc nomine Romani veteres omnia auspica-
ta reipublicæ, omnia fausta Cæsaris domui con-
cepere; hoc suam erga Principem testati sunt
fidem, ac pietatem. Eadem nos concipimus;
eadem, dum AUGUSTI nomen in nummis CA-
ROLI legimus, testamur.

Quid *Laurus*, quid *Cataphractura* sibi velint, minimè obscurum est: illa victorem; hæc armatum loquitur, illis nimirum temporibus, quibus bellum adhuc arserat; Hinc *paludamentum* cataphracturæ injicitur. Convenit inter antiquarios illud esse chlamydem Imperatoriam, nec differre admodum (nisi pretio) à *Sago*, cæterorum militum vestimento. Quin hi etiam, minùs tamen propriè, paludati dicuntur. Fuit, (n) qui *paludamentum* inter, & *trabeam* non distinxerat; nisi quòd hæc virgas trabium instar intextas habeat; sed erroris eum insimulant cæteri. *Trabea* enim species *togæ*, non *chlamydis*, seu pallii fuit; *rotunda*, non *quadrata*; *clausa*, non *aperta*; & chlamyde brevior; à *vulgari togâ* solo ornatu diversa; à *prætextâ* au-

(l) *Vide Suet. in vita Aug.* (m) *Or. Fast.*
x. v. 609. (n) *Valtr. de re milit. III. 13.*

autem, quòd hæc alba limbum duntaxat purpureum extremâ sui orâ habuerit; *trabea* verò, quàm longa, fasciis purpureis fuerit distincta. quamvis deinceps etiam *togæ palmatæ* (Triumphales) dici *trabea* cæperint.

De Vellere aureo differam infrâ, cùm de anniversariis Equitum hujus ordinis.

Parte nummi alterâ exhibetur ELISABETHA AUGUSTA. Rariora sunt numismata, quæ parte utraque referunt caput, præsertim Augg. Extant tamen *Augusti*, & *Julia Genitricis*, seu *Livia. Ti. Claudii*, & *Agrippinæ; Trajani*, & *Plotinæ; Hadriani*, & *Sabinæ*, *Antonini Pii*, & *Faustina majoris* &c.

Illud mirum videri potest AUGUSTÆ titulum Imperatorum conjugibus accessisse; easque hoc nomine quoddammodò consecrari. Verùm si attendamus, *Matribus* etiam *Aviis*, *Sororibus*, *Filiabus*, *Neptibus* Impp. id honoris obtigisse; mirum ne sit ornari eodem cognomento Imperatrices. *Augustus* id *Livia* suæ legavit testamento, eamque in familiam Juliam unâ cooptavit: unde dici cæpit JULIA AUGUSTA. (o) ELISABETHAM CHRISTINAM, de qua plura in ejus nummis infrâ, legemus AUGUSTAM iterum, tertium ac quartum.

NUMMUS II.

*Augustissimi reditus ex Hispania, adventus in Italiam ipsa die, qua eligitur
Francofurti in Rom. Regem.*

Solvit Rex Barcinone 16. Sept. Anno 1711. cursûque dierum sex, & viginti portum Genuæ.

(o) *Tacitus Ann. L. 1. c. 8.*

nuensem ingreditur, die (12. Octobris) quâ consentientibus suffragatorum omnium calculis renunciatur Francofurti Rex Romanorum. Ut hac die Germaniæ *fortuna* tot annis jactata portum unâ subiisse sit visa. Extat hujus memoria in numismate, in quo

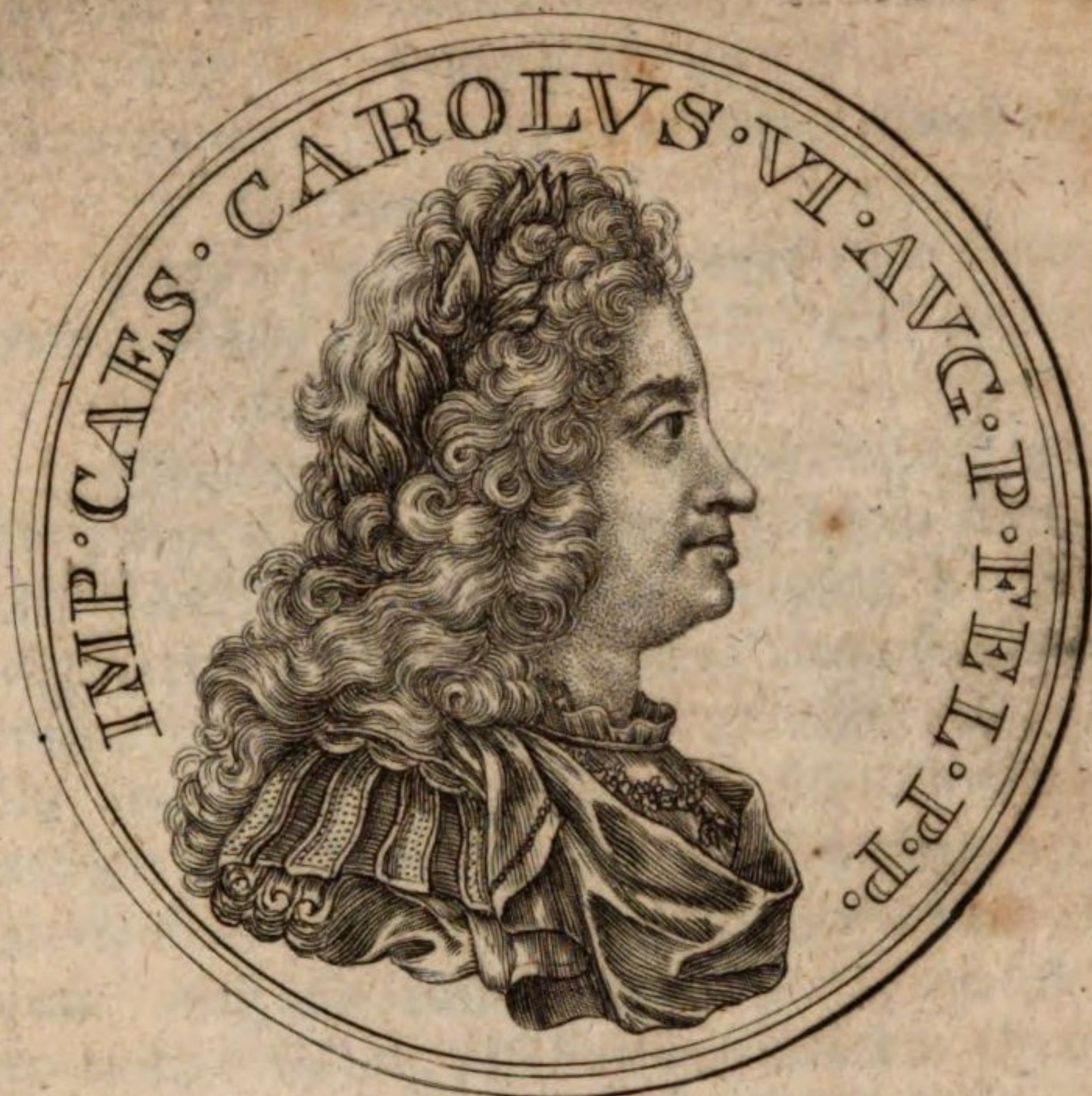
Cæsareos video vultus, velut antè (superiore nummo) videbam (a)

Titulus priore uberior aptè incipit à prænomine *Imperatoris*. Semper hæc appellatio placuit Romanis. *Regis*, titulum jam non ferebant, lege *Bruti*, Cos. sublatum. *Imperatoris* igitur nomine utebantur Principes, *regii* nominis odio exempto. Dicebantur quidem Imperatores etiam *Prætores*, seu Provinciarum Præsides, *Belli Duces*, *Victores*, hoc tamen discrimine, ut notat Lipsius; ut Appellatio hæc, quando tribueretur Principi, præponeretur, tanquam *prænomen*; cæteris tanquam *cognomen* postponeretur. Quin inscriptiones reperias, in quibus eadem vox & præit, & subit. Sic inter nummos Augusti hanc legas Epigrapham: Imp. Cæsar Aug. Imp. XI. &c. additur XI. qui numerus exprimit victorias. Concessa quippe illis toties ea appellatio, quoties feliciter res ceciderat sic, ut decem hominum millia uno prælio occidissent (b) aut saltem duo millia; quæ consuetudo increbuit temporibus Ciceronis (c) vel denique mille.

De Cæsaris appellatione, quâ ratione hic mutet situm, superiore nummo dictum est in *Cæsare*.

CAROLUS VI. in hoc nomen eleganter commentatus est Author Lustris Imi; Cùm de electione

(a) *Or. de Pont. L. 2. L. 8.* (b) *Appianus L. 2. de Bellis Civil.* (c) *Cic. Philip. 14.*

tione ageret Augustissimi. Imperium in imagine sistit, hos illi versus subscribens:

*Dum quæro, CVI. regna darem, simul eligo
Regem,*

Quæstio responsum continet ipsa suum.

*Nempe haud ulla fuit, CVI. res Romana
daretur,*

Quæstio; quando eadem quæstio Caesar erat.

PIUS Imperatorum omnium primus dicebatur ANTONINUS. (d) Mitto cæteros Imperatoria dignitate inferiores, quibus honestissimum hoc cognomentum multò antè accessit. Uti Q. Metello, Numidici filio; Sexto, filio Pompeji; L. Antonio Cos. fratri M. Antonii. Suetonius narrat Tiberio nondum Imp. PII cognomentum sed abnuente Augusto fuisse delatum (e) quòd ex Illyrico redire nollet, nisi bello confecto. Quantò igitur majore jure dici PIUS CAROLUS debet, qui ex Hispania vocatus, novis identidem, & urgentibus nunciis obrutus, alienum putabat à sua pietate Catalaunos deserere; nec discessit, nisi relicto in obsidem fidei, dimidio sui, ELISABETHA regia conjuge.

FELICIS cognomentum sibi sumpsit ante alios Imperatores, COMMODUS AUG. (f) ex arrogantia quidem; sed post hunc multi meritis suis. Refert Aurelius Victor (g) de Sylla Dictatore (qui in libera adhuc republica appellatus erat FELIX) huic, cum parvulus à nutrice gestaretur, obviam mulierem dixisse: *salve; tibi, & reipublicæ tuæ felix*, quæ statim quæ-

(d) Pausanias L. 8. p. 526. (e) Suet. in Tib. c. 17. (f) Lamprid. in Commode c. 8. (g) Aur. de viris illustr.

quæſita, nec reperta eſt. Eadem verba repetere videtur Imperium, dum hoc in numiſmate FELICEM appellat CAROLUM. recens electum: *Salve; tibi, reipublicæ, & Imperio tuo felix.*

Agmen titulorum claudit P. P. id eſt PATER PATRIÆ. Sic Quirites *Romulum*, ſic deinde *Camillum Furium* exactis è Capitolio & urbe gal-
lis; ſic Romani poſteri *M. T. Ciceronem* elifa conjuratione Catilinaria, ſic deinde *Julium Cæſarem* & communiter Imperatores, exceptis paucis, & fortè excepto ſolo *Tiberio* appellave-
runt. Nihil autem adulamur CAROLO VI. cùm titulum P. P. ipſa ELECTIONIS die ei deferimus. Jam olim claris Impp. PERTINACI, & ALEXANDRO SEVERO; & ſecundùm hos pluribus aliis id obtigit. De PERTINACE teſtatur Capitoli-
nus (b) de Alexandro Severo Lampridius (i) qui cauſam præterea addit: *Suffragante illi, ait, Cæſaris nomine, quod jam antea geſſerat, & magis ſuffragantibus moribus, & vitâ.* Magis certè vita, & mores ſuffragantur CAROLO, uti & Majoribus ejus Auſtriacis Impp.: Siquidem hæc præcipua eorum laus eſt extitiſſe ex iis nullum, qui non floruiſſet pietate adeò, ut hæc illis hæredita-
ria videatur.

Plures titulos geſſere Imperatores antiqui, uti legimus in eorum nummis. P. M. Tr. P. Coſ. Cen. id eſt Pontifex maximus, Tribunitiæ poteſtatis undecimum, Conſul. Cenſor. Omnia quippe nomina, quæ florere in libera civitate, ſibi adſciverant, ut viderentur agere ex lege, non ex Imperio; & ne viderentur, licet eſſent,
Mo-

(b) *Capitol c. 5. in Pert. in Alex. Sev. c. 11.*

(i) *Lamprid.*

Monarchæ. Sed labente tempore dilapsi sunt hi tituli, et uno in nomine.

Omnia Casar erat. (k)

In PARTE nummi AVERSA FORTUNA, REDUX *Temone*, *rotâ*, *globoque* juxta pedes locatis læta excipit venientem CAROLUM, eique defert Imperii insigne; CAROLUS manu alterâ accipit *coronam*, alterâ præter *aureum velus phœnicem* fert *globo insistentem*, sæculi aurei symbolum. Insistit: *Navis*, *toga triumphalis*, *paludamentum* non ad talos solum (ut olim in bello) pertingens, sed *talare*, *Laurus* denique Carolum exhibent triumphatorem.

Inscriptio: LUSTRATIS TERRA, MARIQUE FINIBUS. Qua significatur CAROLUM adire Imperium. In multarum enim gentium more positum id erat, ut capeffentes diadema fines regni lustrarent.

Infrâ FORTUNA REDUX. Quæ inscriptio frequens est apud Romanos Veteres. *Dea vialis* credebatur, hinc modò *temonem*, modò *rotam*, modò utramque ei tesseram in nummis, gemmis, monumentisque aliis attribuunt; quòd præsit itineri maritimo, ac terrestri. *Globus* præterea additur ad significandam ejus in orbem terraqueum potestatem.

C. OCTAVIANO in urbem reduce, Senatus huic *deæ* aram extruxit; post reditum verò DOMITIANI è bello Sarmatico templum eidem fortunæ surrexit. De quo Martialis (l)

Fortunæ reducis fulgentia latè

Templa nitent; felix area nuper erat.

Nos

(k) *Luc. L. 3. v. 105.*

(l) *Martial. L. 8.*

Ep. 61.

Nos qui FORTUNÆ REDUCIS nomine non
superstitiosam illam gentilium deam sed supre-
mam rerum omnium moderatricem, PROVI-
DENTIAM DIVINAM intelligimus, verbis, qui-
bus in reditu Honorii usus est Claudianus, quan-
tò rectius utimur.

*Aurea Fortunæ reduci si templa priores
Ob reditum vovère Ducum : num dignius
unquam*

Hæc dea pro meritis amplas sibi posceret
ades. (m)

Solennes quippe Principum Rom. & primos adventus, & post profectionem reditus fuisse, è nummis, & scriptoribus constat. Diem certè, quo rediit Octavianus, inter festa relatum AUGUSTALIA appellavit senatus. Nunquid & nos fastis perpetuis Caroli reditum inferamus?

Accipit portus CAROLUM; GAROLUS coronam, Imperii insigne. Sic delatus olim in Africam JULIUS C. littus tenuit simul, & Africae dominium apprehendit. In hoc Cæsar Cæsari similis; dissimilis autem; quòd à JULIO Africa, si posset, fugeret; ad CAROLUM, si posset, ultrò accederet Imperium.

Nec vacuus venit CAROLUS : sæculi aurei
 symbolum fert, *phœnicem cum globo*. Nam pa-
 cem, &

Aurea condet

Secula. (n)

Explicationem hujus symboli vide in Numifmate minore, coronationis Hungaricæ: ne longior his esse cogar.

NUM-

(m) *Cland. de Conf. Vl. Honorii.* (n) *Virg.*
L. 6.

NUMMUS III. & IV.

Inauguratio Francofurti.

Itinere per Mediolanum, Tyrolin, & Vinde-
licos factò Francofurtum tenuit 19. Decembris.
Tribus pòst diebus accipit insignia, Norimbergâ
& Aquisgrano jam nuper allata.

*Dignus cui fasces, dignus cui purpura tantè
Imperii, & rerum commendarentur ha-
bena. (a)*

Omina ter felicia hac die capta sunt. I. Quòd
gemina illi hodie corona imposita sit: altera in
Germania; altera (laurea nimirum) in Hispania;
Cordonâ ab obsidentibus liberatâ, & hoste ex
Universâ Catalauniâ exacto. II. Quòd SOL eâ-
dem die Sydus AUGUSTI (Capricornum) in-
gressus peracto australi suo solstitio reverti ad
nos incipiat. III. Quòd ensis CAROLI M. quo
succinctus erat novus Imperator, cùm ad aram
se inclinaret, è vagina prorumpens magna ex
parte sit nudatus, perinde atque sentiret ensis
adesse rursus CAROLI M. manum, qua stringi
ambiret. Unde citatum Lustrum I.

*Vaginâ erumpit gladius; vult, CAROLE,
stringi:*

*Nam CAROLI MAGNI sentit adesse ma-
num.*

Tribus his omen magis auspdatum lectum est
ex inscriptione symboli, hodie ab Augustissimo
assumpti, & parte nummi hujus aversâ propo-
siti. Sed prius spectabimus faciem numismatis
adversam.

In fronte Corona , sceptrum , gladius , glo-
bus cum cruce , insignia Imperii. Partem reli-
quam implet inscriptio.

Regum Romanorum insigne fuit *Diadema* , seu
fascia

fascia circum caput ducta, ligatâque sic, ut duo fines in humeros usque defluerent.

Diadema quirini

Et fasces meruit Regum.

Canit de Servio Tullio Juven. (b) Sive autem fuerit *Diadema* Romanis regibus; sive aliquot ab eorum obitu sæculis id licuerit monetariis, statuariis, & ex his juvenali, ut hoc insigne illis attribuerent ad exemplum cæterorum in Europa, & Asia Regum; certum est aulos non fuisse primos Impp. Diadema ferre. Quin accelerâsse mortem Julio C. id dicitur, quòd eidem Antonius, aut alter è familiaribus aliquis lauream fasciis albis intertextam imponere tentaret. Pompejo verò id crimini datum, quòd crus fasciâ ligârit obvelandi causâ; nec enim refert, ait Favonius, quâ quis parte Diadema ferret.

Ex Impp. dicitur Aurelianus fuisse primus, qui ejus usum sibi sumpsit. (c) Justinianus primus, cui placuit usus coronæ seu circulus illustris. Occidentalibus Imperatoribus tres coronæ sunt: *Argentea* Regni Germanici, *ferrea* Regni Longobardici seu Insubrici; *aurea* Imperii Romani. (d)

SCEPTRI locò Romanis Regibus fuit Lituus, qui & virga auguralis erat. Tarquinio prisco Sceptrum fuisse eburneum, cui aquila insedit, ait Alex. (e) Inde ad consules (uti & *trabeam*, & *sellam curulem*, & cætera ornamenta, *diademate* secluso) translatum fuisse sceptri usum credibile est. Consulibus enim ab ipsa prima institutione Scipionem eburneum fuisse Dionys. Halicar. Liv. Val. Max. Vopiscus, aliique meminêre. Unde

B 2

mi.

(b) Satyr. 8. v. 259. (c) Alex. L. 1. v. 28. (d) For. (e) L. 1. c. 28.

mirum non est ab AUGUSTI temporibus sæpius illud spectari, in nummis præsertim Impp. ævi inferioris, adjectâ plerumque togâ consulari. Idem *Scipio* adhibebatur etiam in triumphis. Unde versum Juv.

*Da nunc, & volucrum Sceptro qua surgit
eburno. (f)*

Vetus Scholiastes interpretatur his verbis : *Virga, quam consules portant, qua supra aquilas faciunt; alii verò exponunt de Scipione triumphali. Quin Reges exteros Romanorum socios eburneis Sceptris donatos esse scribit Tacitus (g)*

GLADIUS jam olim Imperii fuit insigne; uti è verbis Trajani ad præfectum prætorianæ cohortis colligitur. Imperatoribus Occidentalibus, cùm inaugurantur, strictus porrigitur; commendatâ eisdem Republicâ Christianâ, vaginæ mox redditur.

Supereft POMUM AUREUM:

Aureus ille globus, pomum, vel palla vocatur,

*Unde figuratum mundum gestare putatur,
Quando coronatur, palla gerenda datur. (g)*

Jam olim Imperatores inter symbola Imperii globum statuere. *Pilam*, inquit Isidorus, in signo constituisse fertur Augustus propter nationes sibi in cuncto orbe subjectas. Et videre est hanc pilam, seu globum in ejus nummis. AUGUSTI Successores exhiberi maluere cum globo in dextra. Retinuerunt idem symbolum Imperatores Christiani, uti liquet ex nummis Impp. Constantinopol. eorumque simulacris; sed globo crucem im-

(f) *Satyr. 10. v. 43.* (g) *4. Annal. c. 26.*
(h) *Godefr. Viterb.*

imposuere, quod hujus virtuti victorias, & Imperium in acceptis ferant.

Ab *Orientalibus* ad *Occidentales* transit, uti è *Caroli Calvi*, globo instructi, imagine constat. Sed memoriam præcipuam pomum illud meretur, quod à **BENEDICTO VIII. PP.** datum est **HENRICO S.** hujus nominis II. præmium nempe assertæ sedis contra *Antipapam Gregorium*. Unde globus ea interinsignia referri cæpit, quæ traduntur *Impp.* cum inaugurantur: quod munus ex *Const. Bulla aurea* incumbit **PALATINO Rheni**, qui his Imperatorem verbis affatur: *Accipito orbem sphericum, & omnes terra nationes Imperio subjicito.*

Nunc in symbolum oculos conjiciamus. *Orbis est nubibus undequaque obseptus*: Vera imago illorum temporum **Anni 1711.** quo res *Europæ* undequaque fuerant turbatæ, & nulla ferè natio erat, quæ vel in armis non esset, vel armorum sonitum non persentisceret. Verùm quibus virtutibus adiit, & penetravit *Hispaniam* ab hostibus undequaque occlusam, iisdem (**CONSTANTIA ET FORTITUDINE**, fretus adit Imperium, paucis complexus veterem illam heroum tesseram:

Tu ne cede malis; sed contra audentior ito.
FORTITUDINE iturus est in hostem, **CONSTANTIA** ceu fulcro Germaniam sustentaturus; Imperium sic gesturus, ut quod nubibus horridum susceperat; serenum reddat, ac tranquillum; non Germaniam modò, ac Hispaniam, sed *Europam* pacaturus universam.

Exstat præterea numisma, sed minus, cum eadem inscriptione,

DUæ columnæ, olim *Herculeæ* dictæ, recentiore autem vocabulo appellantur *Carolinæ* à **CAROLO V.**

Herculeo vulgatos robore montes. (i)

Calpen nempe & *Abylam* geminos, quos mare *Herculeum*, seu *Gaditanum* interfluit, montes sic appellamus, quorum alter *Gibaltaram* (latine itidem dictam *calpen*) alter *Ceutam*, seu *Septam* celebrem reddit.

Duos hos montes, ceu totidem columnas, ac laborum suorum terminos extruxisse *Hercules* fertur; olim vulgò *limes orbis* appellabatur, lemma addito: **NON PLUS ULTRA.**

Verùm posteaquam

Struxit in extremo quas æquoris orbe columnas.

Qui satus Alcmena de genitrice fuit.

Has virtute tuâ superâsti CAROLE GÆSAR;

Plus ultrâ REBUS forte favente TUIS. (k)

Quod de **CAROLO V.** canit Poëta quidam apud *Reisnerum*; columnis non jam **HERCULEIS**, sed **CAROLINIS** lemma substitutum est: **PLUS UL-**

(i) *Stat. Theb. 4.* (k) *Apud Reisner. in Carolo V.*

ULTRA, quòd ultra hos limites gloriam suam CAROLUS hujus nominis V. extenderit, novas Indias & Insulas fortunatas orbi aperiens. Utì plurima CAROLUM V. inter, & VI. similitudo est, ità hæc, quòd uterque susceptâ expeditione sit

Hominum finem Gades, calpenque secutus. (1)

Porro Inscriptio CAROLI VI. *Constantiâ*, & *Fortitudine* sanè quàm congruit cum imagine *columnarum*: Pingitur quippe *Fortitudo* columnam ferens, *Constantia* columnæ innixa. Alteram *Laurus*, alteram *palma* (olivæ locò) amplectitur: nempe *Cæsar* ex utròque futurus est, magnus bello, & pace. Nec abhorret *palma* imago à *pacis* symbolo, in pace TITI jam olim adhibita.

NUMMUS V. & VI.

INAUGURATIO IN REGEM HUNGARIÆ.

Hungaria intestinis bellis nuper afflictâ solatio ante alia regna egebat. Huc igitur paucis post adventum suum in Austriam mensibus CAROLUS proficiscitur. Posonium ingressus 19. Maji 1712. tribus post diebus coronam hæreditate suam accipit summo etiam populi studio, & voluntate. Mira vicissim clementia Regis, studiùmque in Hungaros eluxit; ope, consilio, ære, judicio subventum: omissum nihil, quòd è re patriæ videretur. Duo numismata de hac inauguratione extant. Primum majus.

B 4

Quam-

(1) *Silius Ital. L. 2.*

Quamquam plura sunt insignia , quæ ad Regiæ inaugurationis solennitatem adhiberi solent, uti *pallium* D. STEPHANI; *Sceptrum* nonnihil à cæteris Regum Sceptris diversum, brevius nempe, & in summitate rotundum, clavæ rotundæ Hungariæ simillimum; *pomum* (quod tamen differt ab *Imperiali*) *aureum*, cui crux itidem inhæret; *gladius* præterea D. Stephani veteri formâ in mucronem rectum desinens; *Chirothecæ* & *calceamenta* ejusdem S. Regis: tamen sola hæc corona exprimitur, dignissima, quæ oculos, mentesque omnium habeat defixas.

Gemini eam Angeli stipant, quia munus *Angelicum* est. Pontifex enim, qui eam destinârat Poloniæ duci MIEZKÆ, seu MIEGESLAO, ab Angelo præmonitus eandem ad STEPHANUM in Hungariam mittere jubetur. Vide Bullam Sylvestri II. P. P. Hæc Corona uti prodigiosè accepta, ita multiplici prodigio hætenus confer-

servata custoditur nunc Posonii à Duumviris primæ nobilitatis.

UNA quidem corona, sed quæ instar plurimarum est, quòd plura amplissima regna, Croatia, Dalmatia, &c. huic se inclinârint.

Illud legibus Hungarorum cautum est, ut S. hoc Diademate Regis solius caput cingatur; Reginarum verò humeris duntaxat admoveatur.

Rex coronatus illustrem tumulum, *montem Regium* vocant, sonipede vectus pleno cursu conscendit, gladium in quatuor mundi plagas vibrat. Cæremonia hæc imitatur, ut ait Bonfinius, Romanorum veterum exemplum, quo à columna campi Martii in eam partem, in quam bellum transferendum esset, consul hastam jace-re consueverat: sic Hungariæ Rex hosti, quacunque parte ingrueret, ictibus his in auram non vanè effusis gladium intentat. Id quod sensit mox oriens.

Omittitur hic Nummi pars altera, utpote idem symbolum quod in coronatione Francofurtana erat assumptum. Extat & numisma minus,

Pars prior exhibet Regem coronâ, & amictu
B 5 Un.

Ungarico conspicuum. *Titulus* CAROLUS VI. R. I. S. A. Rex Catholicus, & Apostolicus coronatus Posonii.

Sive CAROLI nomine admonetur Hungaria CAROLI sui *Roberti*, & temporum sub eo Rege felicitum; sive in numero adscripto legis CAROLUM V. sive Imum, id est, *Magnum*, qui Pannoniæ olim attulit salutem. Utrobique suam legit felicitatem. Mihi quidem os AUGUSTUM è præsentè numismate sic loqui ad suos videtur.

Nihil esse meo discetis tutius ævo. (a)

Vocabulo *Augustus* hic adjicitur *semper* S. A. Germanico idiomate, ab augendo, seu amplificando Imperio dicitur Vermehrer des Reichs. Verùm in antiquis inscriptionibus alium tituli hujus & sensum, & usum deprehendimus; SEMPER AUGUSTI, vel AUGUSTI PERPETUI dicebantur; uti ÆTERNI PRINCIPIES, ÆTERNI IMPERATORES. Néque, ut putant nonnulli, hic titulus post LEONIS, ZENONISQUE tempora Imperatoribus primùm accessit: longè vetustior est, quippe qui apud Symmachum (b) in plurimarum epistolarum præscriptionibus legitur; apud authorem item Panegyrici, MAXIM, ET CONSTANT, AUGG. & in pluribus *inscriptionibus* antiquis. Harum unam adduxisse sufficiat.

ÆTERNO PRINCIPI
D. N. FLAVIO CLAUDIO
JULIANO, UBIQUE VENERANDO,
SEMPER AUG.
BONO REIPUBLICÆ NATO.

Subditur Rex GATHOL., & APOSTOL. Catholicus utpotè titulus Regum Hispaniæ Hæreditarius

Quod

(a) Luc. L. 3.

(b) L. 2.

Quòd nescit Iberia Maurum (c)

Ob *barbarum* hunc populum ex Hispania eliminatum. APOSTOLICUS ob insigne Apostolatûs Regibus Hungariæ concessum; hinc crux eisdem præferatur autoritate dictæ BULLÆ à SYLVESTRO II. P. P. datæ. Elegante symbolo utrumque titulum complexus est Author lustri I. CAROLINI. Hinc *turrim*, illinc *Rupem* collocat litterâ C. transversim ductâ, quæ utriusque apici incumbens arcum efficit; ità tamen, ut crux utrinque emineat cum inscriptione CATHOL., & APOSTOL.

AQUILA Romana alteram Nummi partem obtinet *Phœnicis* instar, radiorum nimbo circumdata. Sceptro & gladio protegens orbem Carolino nomine illustrem.

In nummis aureis argenteisque HADRIANI, non *Aquila* (tamen si id contendat Tristanus) sed *Phœnix* globo insistit. Delusum fuisse Tristantum antiquarii cæteri credunt, quòd in imagine Phœnicem oculus vix distinguat ab aquila. Addunt & illud, quod inscriptio illius Nummi SÆCUL. AUR. seu Sæculum aureum magis congruat PHOENICI, utpote Arabicæ avi. Eodem Phœnicis symbolo usus est CONSTANTINUS M. cum inscript. GLORIA SÆCULI VIRTUS GÆSARIS. Videas etiam (d) Numismata CONSTANTII JUN. & CONSTANTIS cum inscript. FEL. TEMP. id est, Felix temporum REPARATIO; in horum altero tamen non globo sed rupi Phœnix insistit. Nihilominus præsentem in numismate aquila substituitur, ità tamen ut Phœnicem imitetur: hinc radii caput ambiunt, &

(c) Claud. L. 1. *Stil.* (d) Apud Spanheim. *parte secunda Dissert.*

& quæ aliàs Phœnicis inscriptio est; transfertur hic ad aquilam; uti habet *subscr.* FELIX TEMPORUM REPARATIO. Globum protegente aquilæ CONSTANTIA, & FORTITUDINE.

Globum, HUNGARIÆ Symbolum, quatuor fasciæ, quibus fluvii Ungariæ præcipui *Danubius*, *Tibiscus*, *Savus* & *Dravus* significantur, distinguunt. Nomen CAROLI, in eo describitur; quemadmodum in nummis coronationi CAROLI V. destinatis eadem litteræ globo inferebantur ad significandam FELICITATEM RESTITUTAM IMPERII; ità hic denotant FELICITATEM HUNGARIÆ restitutam,

NUMMUS VII.

Homagium Austriacum.

ADventus ex Hispania in urbem patriam inciderat in diem 26tam mensis Januarii, Anni 1712. De quo licet numisma non extet, attentionem tamen postulat singularem, & hœc majorem, quò major in eo modestia eluxit. Non hominum humeris, quæ veterum Imperatorum erat arrogantia, sublatus; sed apparatu, & festivitate omni inhibitâ urbem dilectam ingreditur, citra strepitum,

Nec dives amictu

Regales tamen ore notæ. (a)

Arscere tunc non plateæ festivis ignibus, sed animi subditorum insolito amore: Nam

*Publicus hinc ardescit amor, cum moribus
æquis.*

Inclinat populo regale modestia culmen (b)

Sa-

(a) Stat. L. 4. Theb.
Cos. Honorii.

(b) Claud. de Vl.

Sacramentum , quo se obligarent Austriaci , distulit in serum Novembrem , abque eo certus de fide. Hujus verò memoria perennat in nummis , quorum imaginem hìc subjicio.

HERCULES GADITANUS manu alterà torrem gestat adversus hydram pedibus subjectam ; alterà cornucopiam defert **AUSTRIÆ** , quæ sedet , malorum secura.

Vulgaverat Trifstanus nummum de *Hadriano* cum inscriptione : **HERC. GADIT.** id est , Herculi Gaditano. Huic inscriptioni alia hìc substituitur.

TANTO DUCE , ET AUSPICE TANTO. Secundùm Historicos enim , qui a fabulis abstinuere , Hercules fertur Ducum ætatis suæ præstantissimus , qui Oceanum peragraverit , respublicas constituerit &c. atque adeo **TANTO DUCE &c.**
idem

idem hic est, ac Ducum præstantissimo, terra, mari-
que clarissimo; unde auspiciatæ felicia capit Austria.

Hercules, aliter *Alcides* dicitur ab ἀλκὴ *robur*, seu *Fortitudo*. Et apud *Natalem* in *Mytholog.* L. 7. hoc nomen etiam significat, *Virtutem* *Constantiæ*. Idirco Jovis, ac *Alcmenæ*, insigni fortitudine, ac animi *Constantiâ* fœminæ filius dictus est. En! quàm aptè **GAROLUS** *Fortitudine*, & *Con-*
stantiâ gloriosus, hoc nomine appelletur. Cæte-
rum à κλέος *gloria* derivatur. Quin & oraculum de eo apud græcos extat, quod latine redditum reperies apud *Natal. cit.*

*Te vocat Heraclem clarus cognomine Phæbus,
Quòd tua perpetuum mox gloria vivet in
ævum.*

Liceat simile oraculū edere de Hercule nostro.

Varia cognomenta olim Herculi accessere, à factis nimirum illustribus. **GADITANUS** appel-
latus est ob gesta.

*Ad fines (ubi sunt erectæ fortè columna)
Herculeos; mirum! juxta suprema Ga-
dira. (c)*

Dionysius ait fortè: neque enim convenit in-
ter Scriptores, ubinam erectæ sint hæ columnæ. *Dicæarchus* enim, *Eratoſthenes*, *Polybius*, & Græcorum Scriptorum complures ad *Euripi* an-
gustias ajunt esse erectas; Alii, & recentiores communiter apud *Gades* existimant; hinc vulgò **GADITANUS** appellatur. Noster certè ob cau-
sam nummo 4to allatam, est

Simili venerandus in Hercule Caesar. (d)

TORREM gerit, quò, uti in fabulis est, *Hercules* pugnavit adversus hydram capitibus septem
(no-

(c) *Dionys.* in *Libello de situ orbis.* (d) *Mart.*
l. 9. *Epig.* LXXX.

(novem atque etiam quinquaginta alii nume-
rant) formidandam , sic ut amputato uno aliud
pullularet. Plura Carolo gerenda bella sunt ;
hinc torre Herculeo opus est , quô pugnet FOR-
TITER , & resistat CONSTANTER.

CORNUCOPIAM præterea felicitatis symbo-
lum defert. In nummo , qui extat de adventu
TRAJANI , eandem cornucopiam videre est ;
præfert eam *Felicitas* Imperatori equitanti. Au-
gustissimus noster , qui *Virtute Duce* , *Fortunâ Co-*
mite , venerat , cornucopiam attulerat , quamvis
in adventu nummis non expressam. Quam
tunc oculuerat ; eam nunc non ostendit modò , sed
tradit. Non enim vana est nummi subscriptio :

FELIX AUSTRIA SACRAMENTO FIDE-
LITATIS OBLIGATA.

8. Nov. 1712.

NUMMUS VIII.

SACRA ANNIVERSARIA EQUI- TUM AUREI VELLERIS VI- ENNÆ RESTITUTA.

Imperatores , quamvis Aureo vellere insignes ,
Ordini tamen non præfuerunt , præter MA-
XIMILIANUM I. & CAROLUM V : cæteri Or-
dinis membra fuere ; non Capita , seu Præsides.
Rediit nunc ea dignitas cum CAROLO ex His-
pania ; quare ingressu solenni sacra Ordinis an-
niversaria Viennæ haberi cœpta. Ad Princeps
Urbis templum processum est comitantibus Au-
gustissimum Præsidem Equitibus , Viris clarissi-
mis genere , famâ , gestis. Res digna , quæ au-
ro argentôque signata apud posteros extaret in
nummis.

Augu-

August. equo sublimis & secundum instituta magnifice ornatus, torque imprimis ac Aureo Vel-
lere insignis. Toga, pallium, pileus, seu capi-
tis integumentum (cujus syrma longius fuit) pur-
purei coloris sunt è materia holoserica: limbum
pallii acus phrygia pinxit, cujus tamen figuras in
parva hac imagine exprimere non licuit.

Inscri-

Inscriptio.

MORIBUS ANTIQUIS.

Supple ex Virgilio : *Res stat Romana , virisque.*

Bonâ tamen Authoris veniâ voci *Romana* substituo *Burgunda* ut sensus sit :

Moribus antiquis res stat Burgunda , virisque.

Jure nimirum , titulôque Burgundiæ penes Imperatorem est suprema Ordinis hujus potestas ; id quod ex diplomate fundatoris liquet : *Nos erimus Caput & Præses , & post nos Successores nostri Duces Burgundiæ.* Successerat Parenti Filius CAROLUS , cognomento Audax dictus : Quo à Gallis ad Nancæum cæso ea dignitas ad Austriacos devoluta est , ad MAXIMILIANUM nempe , CAROLI generum ; qui postliminio eam tradidit PHILIPPO Filio è Maria Burgunda suscepto , Regi dein Hispaniarum hujus Nominis I. Inde penes eam Austriacam progeniem perseveravit , quæ in Hispania se excipiebat continua serie.

In VELLUS AUREUM varii variè commentantur ; sive autem ad GEDEONIS , sive ad JASONIS , sive ad utriusque , quod verisimilius videtur , vellus respexerit Fundator ; ingenti certè orbis approbatione institutū hoc exceptum est ; adeò , ut non dubitârint Imperatores & Reges , sua Ordini huic , Equestres inter facile Principi , nomina dare , Equitum horum agere Commilitones. Principio Sodales adlecti sunt 24. quibus deinde sex alii accessêre , Fundatore adhuc vivente. Tandem sub CAROLO V. numerari cæpêre 50. Mortuo è Sodalibus quopiam , hujus familia restituit vellus , alteri è bene meritis conferendum. Defuncti tamen insignibus , seu scuto

C

gen-

gentilitio VELLERIS gestati imago in perennem Herois memoriam adhæret.

Novos legendi Equites etiam extra *Capitulum*, seu Ordinis comitia, aliæque multa ordinandi, non obstantibus conditionum capitibus, quibus tum Equites, tum Princeps hujus Ordinis fuerat obnoxius, authoritate Gregorii XIII. Philippo II. & concessione Clementis VIII. Philippo III. facta est potestas. Unde restaurata sunt Viennæ *SACRA ORDINIS ANNIVERSARIA*, non verò *comitia*, quæ jam inde a Philippi II. temporibus haberi non solent.

Supersedeo pluribus, quæ de nobilissimo hoc Instituto afferri possent; quando diffusè, dilucidèque ea describit liber, cui argumentum dedit Ordinis hujus historia, propediem in lucem proditurus, dum ex numero Doctorum, quibus Opellam hanc nostram inscripsimus, non nemo publicè tuebitur Philosophiæ totius Positiones.

NUMMUS IX.

Pax Rastadiensis.

Bellum acre, ac diuturnum pro Hispaniæ corona Galliam inter, & Austriacam Domum, pax hoc tandem anno excepit, rem per colloquia tractantibus EUGENIO, & VILERIO; hoc Galliæ, illo Germaniæ Heroë: ut, qui belli antea, nunc pacis gloriâ flourerent. Subscriptione pax firmata primùm Rastadii, exiguo ad Rhenum Oppido; tum confirmata Badenæ Helvetiorum, in Comitibus Generalibus 7. Sept. | pridie festi Natiuitatis Angelorum Regiæ.

Jani templum, quod clausit **VIRTUS**, seu **FOR-**
TITUDO, quæ uti antiquis in numismatibus pede
 insistit galeæ: Sinistrâ parazonium fert, seu en-
 sem latum absque acumine, dextrâ clavim Jani
 eamque offert **CONSTANTIÆ**, quæ more suo in-
 nititur columnæ.

Inscriptio.

PAX AVGVSTI.

Jam olim in numis Imperatorū frequens hæc erat
 inscriptio. Hoc in numismate Germaniæ tranquill-
 tatem, Cæsaris solius beneficiō partam, indicat;
 cujus Constantia, & fortitudo pax Germaniæ restituit.
 (a) Agebat id Ludovicus Galliæ Rex, ut solus
 cum solo Cæsare rem transigeret, præter prædi-
 ctos duos Heroës adhibito nemine, ne Princi-
 pum quidem Germanorum legato. Quippe no-

C 2

ve

(a) Author Lustri 1.

verat LUDOVIGUS ingentem CAROLI animum,
& cordatam in negotiis fidem.

Usque ad Octaviani Augusti tempora bis tantum fuisse clausum Janum, quis non miretur? primum à *Numa*, Rege Romanorum secundo, à quo mos claudendi Jani acceptus; mansitque clausus annos tres & quadraginta, ut *Livius* tradit cum *Plutarcho*. Deinde Anno U. C. 519. *Titô Manliô Torquato*, & *G. Atilio Bulbo* Coss. sed eodem anno, ut multi testantur, iterum apertus. Verum imminente pacis Principe (orbis Salvatore adventante) sub eodem Imp. *Augusto* ter clausus est. Primò post victum *Antonium* pace populo Romano, terrâ, marisque partâ. Deinde post bellum *Cantabricum* Anno U. C. 729. *Dione* & *Orosio* Authoribus. Demum circa D. N. Natalem (b)

Eidem pacis principi, & secundum hunc *Virginæ* Matri, *Mediatrici*, acceptam ferimus *Pacem* Augusti nostri. Dies ipsa, quæ natalem *Magnæ Imperatricis* proximè præcessit, nos admonet, cujus donum sit & fructus: Dignior hæc est, cujus honoribus templum exsurgat, quàm

VIRTUS à Romanis superstitiosis deas inter habitâ. Huic & HONORI cum *M. Marcellus* unicum templum erigere vellet, augures non addixêre: quare duo extruxit; sed ita, ut ad templum *Honoris* pervenire nemo posset, nisi per templum *Virtutis*.

In præsentè numismate sumitur VIRTUS pro FOR-
TITUDINE, nam apud Majores, ut habet *Scaliger* (c) recepta hæc erat Virtutis significatio. Unde
vir-

(b) *Lege Casaubonum ad Suet. c. 22.* (c) *Scal. L. 1, Poët. c. 22.*

virtutem à viro, seu virilitate desumptam Cice-
ro docet (d) Et apud Poëtas periphrasis est:
Virtus Herculis, Catonis, pro Hercule, Cato-
ne. Quare *militis* armati, aut Ama-
zonis specie exhibetur. Cæterum in nummis
multum similis est figuris MINERVÆ, & RO-
MÆ. Nam *Roma* Græcè ΡΩΜΗ itidem robur,
seu fortitudinem significat. MINERVAM autem
à *Virtute* nihil diversam voluere nonnulli. Utut
tamen habitu similes sint, signa tamen diversa
iis accessere, unde singulas facile distinguas. Et
Romam quidem infra describam in quinquen-
nalibus primis Augustissimi. *Minerva* verò, præ-
terquam quod parazonio destituatur, Medusæ
figuram vel pectori, vel scuto suo habet inser-
tam. At Virtus vel iis signis se prodit, quibus
in præsentē imagine; vel pro galea globum pe-
di habet subjectum, quin & in manu ejusdem
non rarò globum videas. Plura alia legas apud
Augustinum in Dialogis (e)

Erit adhuc, qui de *parazonio* cognoscere pau-
ca aliqua velit. Ecquod illud genus armorum?
Et cur acumine caret? Augustinus cit. loco illud
explicat, & huc refert illud Martialis:

Militia decus hoc, & grati nomen honoris.

Arma Tribunitium cingere digna latus.

Tribunorū militariū, propriū, ait, ensē, hunc
esse; hunc ab iis geri, quia corrigere suos debent:
acumine carere, ut omni, velut apum *Regulus*,
aculeo & acerbitate careant. *Parazonium* vides etiā
in manu virtutis: quo cognoscas fortiter, & sua-
viter ab ea rem geri; læsum ab hac iri neminem,

C 3

nisi

(d) *Tusc. p. 2. c. 11. 10.*

(e) *Dial. 2.*

nisi Jani Templum quis perrumpere aufit; esse sibi quidem parazonium; sed militi suo enses, quibus feriat. Verùm quis Jani clavim CONSTANTIÆ, cui ea traditur, extorqueat? quis impetu Jani fores perfringat; dum præ foribus stat VIRTUS, seu Fortitudo GAROLI VI.

NUMMUS X.

Templum S. Caroli Boromæi ex voto erectum.

A Nnum 1713. funestum reddidit pestifera lues.
hæc dum

*Sævit, & in magna dominatur manibus ur-
bis (a)*

Admirationi est Constantia & Religio CAROLI; salutem non in fuga quærit, nisi in per-
fugio ad DEUM ac Gælites. Horum fiducia erectus Viennæ persistit pientissimus Imperator; sortem non tam suam, quàm suorum acerbè senti-
tiens (præsertim quòd regiones plures, sibi sub-
ditæ, venenum illud in visceribus haberent) pre-
ces suas juxtà, & populi affert ad D. GAROLUM Boromæum, religione voti adhibita, reum tem-
pli se fore, Divi CAROLI honoribus excitandi, ubi malum fuerit depulsum. Audiit CAROLUM, Au-
gustum supplicem, Divus CAROLUS intercessor; utrumque DEUS. Votorum igitur damnatus æ-
dem sacram molitur, magnificam, augustam, fundatore Cæsare dignam, quæ suis è funda-
mentis jam anno sæculi hujus sextô decimô sur-
rexit & adhuc occupat artifices manus. Dignior
sanè

(a) Op. l. 7. Mes.

sanè, quæ in nummis extet, quàm gentilium Romanorum fana, in numismatibus antiquis frequentia.

Templum altum; sublime tholo per Carinthiacam portam urbe egressos ad lævam excipit, locò à Vienna amne leniter acclivi; nec religionem modò animis, sed oculis etiam infert oblectationem.

*Panditur ante fores, magnique ante ostia templi
Porticus (a)*

Columnata nimirum, sex ordinis Corinthiaci columnis structa, seu eam peristylum dicere mavis. Trabeationis, pars media, quam Architecti Zophorum vocant, exquisitam imprimis inscriptionem continet, quam literæ 18. digitos altæ,

C 4

(a) P. Al. Don. lib. 2.

altæ, ære fusæ, multoque aurô obductæ in hæc verba constituunt:

**VOTA MEA REDDAM IN CONSPECTU
TIMENTIUM EUM, Pl. XXI.**

Frontispicium peristylî columnis impositum exhibet Urbem Viennensem depulso malo respirantem, anaglyptico opere expressam. In Summâ fronte, Divi Caroli Boromæi simulacrum eminet, genibus nube subnixis, manibus expansis, oculis in Cælum sublatis. Divo **VIRTUTES** 4. assistunt (binæ utrinque) ejusdem individuae in vita comites: **RELIGIO**, **PRECANDI STUDIUM**, **MISERICORDIA** in pauperes, **POENITENTIA**.

Ad latus peristylî utrumque *Colossi* assurgunt *Dorici* ordinis, haud abludentes ab eorum forma, quos Romæ hodièque videre licet, **TRAJANI** & **ANTONINI** Pii honoribus positos. Cujusque diameter 13. pedes exæquat; atque internè quidem scalæ cochlides commodum ascensum præbent ad caput usque; externè verò alter Divi Caroli vitæ acta & mortem, alter patrata prodigia dimidiæ frontis opere elaborata undequaque ostentant. Utriusque capitulo, ad 4. angulos, totidem aquilæ insident, Cyprio ære conflatae, & probè inauratae, quarum alæ mutuò implexæ, supernè tanquam è sublimi pergula despecturis in loricæ aut cancellorum vicem deserviunt.

Juxta colossos utrinque turris alia surgit, amplior illa utique colosso, at è symetriæ legibus demissior, quæ sustinendo majori æri campano destinata externam templi faciem ad utramque partem definit; simul internè capacem arcum aperit, quò recipere se, & qua pervenire ad templi portam carpenta possint adversùs pluviâ, aliâsque aëris injurias tuta,

Per-

Perlustratâ sacræ ædis fronte, internam etiam speciem uno velut obtutu delibemus. Igitur gradibus ferè 11. enitendum est ad porticûs, quam suprà diximus, columnatæ podium; inde templi porta pergentibus sese objicit, quam subeunti, & chorum, qui in primo templi aditu confurgit, transmittenti, simul omnis in oculos sacræ ædis majestas incurrit; nam & amplus murorum è lateribus substructorum ambitus omnis patet oculo, & fornix mirabili arte constructus, orgias 15. altus, 10. latus suspicitur; hic arcuatis fenestris majoribus octo, totidem minoribus ovali figurâ ac pulchro ordine digestis copiosam lucem admittit, quæ suam elegantibus picturis venustatem ac pretium conciliat; in tholum tandem coit sublimem, quem & caput (*kupl* vernaculâ linguâ dicimus) appellare liceat; cujus ac totius perinde ædis tectum Cypreis laminis vestitum est; aureâ cruce omnia latè palatia eminente. Internè locum tholi supremum obtinet SS. TRINITAS, atifice penicillo adumbrata. Cui Virginea Dei Mater Divum CAROLUM, tanquam fidelissimum clientem sistit. Dextram fornicis partem *divinus amor*, lævam *fides* cum Angelorum cætu sibi vendicat; denique ad eam partem, quæ chorum respicit, *Spei* effigies visitur, geniorum itidem ordine stipata.

Aræ in templo statuuntur 7. Earum princeps portæ objecta D. CAROLUM refert ad cælestem gloriam assumptum: imagines omnes à peritissimo sculptore perfectæ; illa cumprimis, quæ Sanctum velut medio in aëre inter nubes libratum exhibet. Aræ huic insignem nitorem addit tabernaculum Sanctissimo Mysterio servando è *Pario* marmore positum, quod magnam &

aurō divitem *solis* iconem refert nubibus sub-
obscuris cinctam : quo symbolo dicas non inve-
niste CHRISTUM divinum illum solem notari, qui
illustrandis hominibus, etsi non ab omnibus re-
cipiatur, venit in hunc mundum : ex utraque aræ
hujus regione accessus ad sacrarium patet, ex-
structis supernè *oratoriis*, augustissimæ aulæ re-
cipiendæ destinatis.

Aris minoribus, licèt nondum erectis, cum
tamen supremus Architectus locum præparavit,
ut aliâ nullâ Architectonicæ artis regulâ iis opus
sit, præter eam, quæ fabricæ in *orbem* ductæ
structura iisdem præfinivit.

Atque hæc de magnifico hoc templo summa-
tim dicta sunt ; non quod perfectam ejusdem
imaginem adumbrârim ; neque enim ultimam
manum adhuc accepit ; sed quod oblectamenti
aliquid brevi etiam & affectâ hac descriptione
allaturum me speraverim. Neque oculorum so-
lùm fidem adhibui, sed autoritate potissimum
nixus viri, arte illustris, Architecti Cæsarei, qui
iis me documentis instructum dimisit, quæ com-
pendio meo sufficere possent.

NUMMUS XI.

Bellum Turcicum.

Victoria ad Petri-Varadinum.

PAcato Occidente, Oriens impatiens inducia-
rum, quas annos paucos adhuc tolerare de-
buerat,

*Iterum terras accendere bellis
Inchoat, & solito pacem turbare tumultu. (a)*

In Venetos movet Imperatori fœdere junctos; Corinthum & Tinnum Insulam primum, tum Naupliam, Methonem, Moream demum universam capit brevissimò temporis spatiò. Vicina jam Gorcyra, Zacynthus, ipsaque Italia contremiscebat. Hoc tumultu, & imprimis Summi Pontificis precibus, ac totius reipublicæ Christianæ salute permotus CAROLUS, quanquam sibi ipsi pericula gravia accerferet, adversus elatum victoriis hostem, monitis, minisque nihil commotum, arma corripit; cum eo ad Petri-Varadinum primum die 5. Augusti Virgineis Nivibus sacrâ congreditur. Quàm feliciter! vide præsens numisma,

G 5

Victo-

(a) Cl. in Ruf. 2.

Victoria alata spoliis insistit; dextrâ invictum Christianorum labarum defigit; sinistrâ coronam fert, & palmam.

Inscriptio.

VICTORIA CAROLI, FELIGITAS CHRISTIANORUM.

Infrâ :

SOLO CÆSARIS EXERCITU FRAGTUS CC.M.
TURCARUM IMPETUS. CASTRA, TORMENTA
CLX. SIGNA TOTIDEM CAPTA. MDCCXVI.

Si unquam; hîc certè alas *Victoria* meretur; obtenta prius, quàm certum habebamus fore, ut **CAROLUM** inter, & Turcam res Marte decernatur. Adfuit inopinatus *Victoriæ* nuncius,

Prævertitque sui rumorem Laurea belli. (b)

Pingitur nonnunquam *Victoria* alis carens. Athenienses quidem, ut *Pausanias* tradit, *alas* fortunæ signo ademere, nè discederet Athenis. *Alata* verò, ut *Pierius* habet, ob instabilitatem effingitur, quia *Victoria* parte fama sese statim humo tollit, amplexâque gloriam per summum æthera latè volat, perque immensos terrarum tractus exspatiatur, offensiones omnes agilitate suâ declinans. (c) Hinc in nummis hieroglyphicum *Victoria alata*, qui *Victoriati* dicuntur. Cæterùm *Victoria alata* frequens usus est apud veteres; jam enim rostro navis insistit; ad significandam *Victoriam* navalem; jam orbi insistit, sive ad terrestrem *Victoriam* denotandam; sive quia in orbe dominatur; aliàs consistit in quadriga augustali, vel Romam spoliis insidentem coronat, vel extendit manus ad trophæum, vel super hume-

(b) *Idem de bello Gildonico.*
l. 22. Hieroglyph.

(c) *Pierius*

meros Junonis sedet &c. Plerumque tamen in ejus sinistra videas coronam præmium victori conferendum. Unde Ovidius (d)

*Ausoniûmque ducem solitis circumvolet alis,
Ponat & in nitida laurea ferta comâ.*

Palmam dextrâ; unde Dea palmaris appellatur ab Apul. (e) *Attollebant statuas Dea palmaris.* Ridet hanc Deam prudentius apud Symmach. (f)

*Vincendi quæris Dôminam? sua dextra cuique est;
Et DEUS omnipotens; non pexo crine virago,
Nec nudo suspensa pede &c.*

Hæc est Victoria Cæsaris: sua illi dextra, & dextra EXCELSI, hinc

LABARUM Christianorum victrix, cui monogramma Christi inscriptum, præfert; in quo signo vicit Constantinus M. Labarum hoc, veluti propugnaculum, ante copias gestari voluit CONSTANT. lectissimos satellites muneri huic obeundo præfecit, ut vexillum hoc vallarent, munirent undique præfidiis, singuli ordine illud humeris gestarent, eique exercitûs parti, quæ langueret, veluti subsidium inferrent: quos quidem milites esse eos plerique autumant, quos *Præpositos Labor.* Vocat codex Theodosianus.

Ad antiquitatem Labari (seu Labori, ut vocant nonnulli) quod attinet, lis est inter eruditos; Romanorûmne, an Barbarorum fuerit vexillum? ante ævum enim Constantini altum de hoc vocabulo silentium est apud scriptores. Cernitur illud quidem in Hadriani, aliorûmque Augustorum nummis inter Romanorum signa militaria, sed ita, ut ferè denotet domitas gentes; unde

(d) Ovid. Trist. 2. 169.

(e) Apul. met.

a. p. 39.

(f) 2. 35.

unde inter spolia Barbarorum à nonnullis numeratur, (g) nihil tamen prohibet existimare, proprium illud fuisse Romanorum; quod præter alias rationes probare videtur imago Cæsaris, in *velo* Labari depingi solita, cui Constantinus M. CHRISTI nomen substituit, Literâ X. transversim ductâ, insertâque eidem Literâ græcâ P. hic autem literâ I. in quo tamen compendio Christi nomen similiter relucet.

Differebat à vexillis cæteris, quòd Labarum quodammodo principatum in reliqua tenuerit, fueritque unicum; vexilla verò plura, & Labaro minora; *Vela* item vexillorum transversæ hastæ sic erant alligata, ut rugas aliquas sine contractione admitterent; at in *labaris* sic expansa, ut integras exhiberent imagines, in se depictas, ut videre est in plurimis toreumatibus, nummisque antiquis; præcipuè verò in illis, in quorum altero ad Ælium Cæsarem pertinente Pannonia spectatur dextrâ vexillum gerens, sinistrâ scilicet scutum sublevans; in altero, adversam nummi Constantini partem referente, duo milites hastati, clypeis innixi, Labaro intermedio.

Effet sanè, ut Victoria tam gloriosa fusiùs hìc referretur. Et verò singula complecti vellem;

Sed densior instat

*Gestorum series, laudumque sequentibus undis
obruimur. (h)*

NUMMUS XII.

Temeswarini Expugnatio.

HOste profligato, miles ad Temeswarinum ad-
movetur, locum, non arte solùm, sed naturâ
etiam

(g) V. Dufre Dissert. de inf. avi nummis.

(h) Glaucl. Stil. 1.

etiam eum in modum obfirmatum, ut vim nullam
extimesceret; cœno, paludibus, aggere non u-
no, muro vetustate quercuum corroborato præ-
munitus, inexpugnabilis visus, habitusque sed

Hinc sæcula discant,

Indomitum nihil esse pio. (a)

Præsidium hoc *natura*, Caroli arma *cælum* ad-
juvit, non tempestatibus, sed insolita serenitate
locum oppugnans, quâ paludes, in quas collote-
nus jam immissus miles fuerat, continuit, nè more
suo ultra stagnarent; *Turcis* præterea timorem
insolitum incussit; ut qui mense adhuc integro
tueri se possent, præsidium properè traderent 12.
Octobris: eâ die, qua ante annos quinque in Ro-
manorum Regem CAROLUS erat electus, Glo-
riosus sanè Lustrî primi finis.

In præsentè Numismate.

Tran.

(a) *Gland. de IV. Conf.*

Transylvania, seu Dacia mediterranea è regione Temeswarini sedet, innixa *Termino Lapidis* cruce insignito. Dextrâ coronam fert muralem: Sinistrâ baculum, in cuius apice caput equinum.

Inscriptio:

TEMESWARINO EXPUGNATO.

Infra:

REGNI HUNGARIÆ TERMINUS DECUMANUS PRIMUM RESTITUTUS 1716.

Erat hîc olim orbis Christiani terminus ab oriente versûs occidentem; hinc *decumanus* dicitur, uti limes agrorum, qui versûs Occidentem est, *decumanus*; alter ex transverso (a) meridie in septentrionem currens *Cardo* appellatur (b) additur: *primum restitutus*; annis quippe 164. in turcarum fuerat potestate.

TERMINUS olim inter Deos habitus; ejus cultum Numa instituit (c) unde dies, quo sacra eidem fiebant Februario mense *Terminalia* (d) appellabantur. De quibus Horatius.

Aгна festis casa terminalibus (e)

Agrorum finibus præfuit; fingeant eum manibus, pedibusque truncum, barbatâ facie, uti eum (paucis mutatis) videbimus in expugnationis Taurunensis trophæo. Nonnunquam effingitur ut stipes, vel uti in præsentem numismate, lapidis instar quadrati. Hinc Ovid. (f)

Termine, sive lapis, sive es desertus in agro

Stipes, ab antiquistis quoque Numen habes.

Ab hac superstitione immunis est lapis præsens, cruce Regni Hungariæ, orbisque Christiani insigni conspicuus. Omen tamen capimus, quale

(b) *Festus de Verb. signif.* (c) *Dionys. 2. p. 133.* (d) *Alex. ab Alex. l. 2.* (e) *Horat. Epod. 2. v. 59.* (f) *Ovid, 2. Fast. 641.*

le Romani olim, cū templum à *Tarquinio* *superbo* erectum inauguraretur: cedentibus *Jovi*, cui fanum surrexerat, Diis cæteris; *Terminus*, limitum DEUS, uti ajunt, cedere noluit. Placuit vatibus contumacia, firmæque omnia, & æterna pollicebantur. (g) Simile polliceri liceat de *Temesia*: nunc demum inexpugnabile esse hoc præsidium, posteaquam cruce Christi est munitum. Sedeat sanè periculi secura *Transylvania*, quæ *Dacia* nomen hodièque retinet; aliis nunc oculis *Temesiam* aspiciat: unde nuper terrorem; nunc fiduciam accipiat.

Hic murus athenus esto. (h)

DACIÆ hasta cum capite equino tribuitur, antiquum ejusdem symbolum, uti liquet è nummis *Trajani Decii*. Coronam fert muralem *Victori CAROLO* conferendam. Olim non Imperatori, sed illi è militibus id muneris cesserat, qui murum primus subiisset. Aurea erat, aliisque militaribus donis (torquibus, phalerisque) præcelebat. At enim ex Imperatoribus *Austriacis* primus est **CAROLUS VI.** qui murum hunc infregit; dignus sanè coronâ murali, sed multò antiquis illis nobiliore.

NUMMUS XIII.

Victoria Taurunensis.

ANno insequente

Continuant Superi pleno Romana favore

Gaudia, successusque novis successibus augent. (a)

D

Ad

(g) *Florus in Epit. c. 7.*

(h) *Horat.*

(a) *Claud. L. 1. de laud. Stil.*

Ad Belgradum miles constitit, Danubio gloriose trajecto. Dum Trojam hanc, expugnatum profecto arduam, cingit; tergori imminet exercitus è numerosissimo Turca, propè exultantis, & triumphantis in morem adventante. Aspiciunt se mutuò maximi duo exercitus: Romanus, & Barbarus.

Hinc, atque inde mora (b)

Cunctatione prius, quàm armorum conflictu decertant. Tandem die Magnæ Imperatricis in cœlos assumptæ sacro, XV. Augusti, à nostris in consilia auspicata itum est, quibus pugna in alteram diem decreta. Educta sub secundam noctis vigiliam acies tenebris primùm, tum sub diluculum nebularum favore usa latitabat, donec in ora pene hostium esset illapsa. Barbaro dum

In solam patuerunt lumina mortem (c)

In furias acto. Et erant initia periculis plena. Diu exercitum.

Inter utrumque volat dubiis victoria pennis (d)

Tandem post acerrimum certamen sæpius repetitum Turca in ultimam fugam coniectus palmam Christiano militi cessit tantò gloriosiore quò antea maiore cum ferociâ decertaverat: siquidē

Ingentes geminant discrimina magna triumphos. (e)

Her.

(b) Stat. L. 4. Theb. (c) Idem L. 5. Theb.
 (d) Ov. L. 8. Metam. (e) Claud. de bello
 Get.

Hercules sepositâ clavâ cum *Antæo* Gygante luctatur, ejusque in aëra sublatis robur demum elidit. Jacent infrâ, hinc *clava* ab *Hercule* ultro posita; illinc barbarorum arma, sed perditâ, & fractâ.

Inscriptio.

FUNESTA LACESSITIO.

Alludit hæc inscriptio cum sua imagine ad certamen, *Trajanum* inter, & *Decebalum* Daciæ Regem. De quo extat inscriptio, Criticorum disceptatione celebris.

VÆ TIBI DECEBALE

FUNESTUM EST HERCULEM LACESSERE.

Fabulæ autem de *Antæo* & *Hercule* affabulatio hic respondet, sanè quàm apta. Aliquoties vincendus erat *Antæus*. In hac Taurunensi quoque victoria ter vincendum erat, donec robur, & animus hostis, majore semper cum ferocia insurgentis elideretur. Ala dextra primùm cum Janizarorū fortissimis confligens ità vicit, ut pultis extrema

ausuri alteri se agmini miscerent, cum sinistro cornu dimicanti. Statione hac à WIRTENBERGIO, celebri heroë, iterum depulsis, disiectisque

Superat tamen agger in auras (f)

In sublimia se recipiunt; ex aggeribus, jam antè in casum pugnae erectis, velut ex arce depugnant: hinc demum ejecti castra, & animos amisere. Cum nostri

HERCULEUM *pæna canunt.* (g)

Summam Victoriæ refert *subscriptio.*

CG. MILLIA TURCARUM FUGATA; VAL-
LUM, CASTRAQUE EXPUGNATA, 1717.
Quibus adde historiæ gratiâ: *Tormenta* 131. *Mor-*
taria 37. *Signa* 59. Cum 9. *Caudis equinis,*
Pulveris Globorumque vis ingens hosti ablata.
At verò quantum Hercules noster, &

Qualem disjecerit hostem

Thraces, & Hæmonii poterunt, Mæsiq₃ fa-
teri (h)

NUMMUS XIV.

Tauruni Expugnatio.

DUobus post, quam in aperto campo palmam
miles messuit, diebus etiam is, qui intra mœ-
nia fuit, hostis victas manus dedit, & præsidium
tradidit, conditiones pro victoris arbitrio acceptans.
Taurunum secuta *Semendria*, vetus *Servie* ca-
put, cum reliquis ad Istrum oppidis, ac maximâ
Mœsie parte. Expertus nempe Augustissimus,

Felices aquilas, quocunque moveret. (a)

Tro-

(f) Stat. lib. 4. Theb. (g) Idem ibidem.
(b) Claud. (a) Idem de laud. Scil. l. 1.

Trophæum de expugnato Tauruno erectum.
 In medio *Terminus* Orientis, pedibus, manibúsque truncus, qualis cernitur in nummis AUGUSTI. Affixa sunt termino signa turcica, in medio *coronæ* geminæ *navalis*, & *muralis*. Assidet ex una parte *Dacus* eo habitu, qui in nummis Romanis, & in columna Trajanâ observatur; ex alterâ parte *Mæsia superior*, hodie *Servia*, vinculis ruptis.

Inscriptio:

DACIA, MOESIAQUE SUPERIOR, PROVINCIÆ CAROLI.

Quos titulos olim divisos gessere Trajanus, & Aurelianus Impp. unus hodie CAROLUS completitur. *Dacia* enim dicta erat *Provincia Trajani*. Regni nomine gaudebat (b) à temporibus nempe *Augusti*, qui per *Lentulum* *Dacos* huc (nempe *ultra danubium*) repulerat. Hos, Trajanus ut refert *Jornandes*, (c) *Decebalo* eorum rege de-

D 3

vi-

(b) *Dion. sext. Ruf. & plures alii.* (c) *De regn. & temp. succ.*

victo, R. Imperio adjecit, terrâsque ultra danu-
 bium, quæ habebant mille millia passuum, in
provinciam redegit. Amissa iterum sub *Gallieno*
 Imp. sed ab *Aureliano* recepta est: quamvis, quòd
desperaret, ut ait *Vopiscus* (d) *eam posse retineri*,
abductos populos in media Mœsiâ collocaverit;
appellaveritque suam Daciam, quæ nunc duas *Mæ-*
sias dividit. Ex quo duplex divisio facta est
Daciæ: imprimis in *Ripensem*, quam *Aurelianus*
suam appellavit; & *Mediterraneam*, seu illam,
 quæ ultra danubium ab *Aureliano* deserta, hodiè-
 que nomen *Daciæ* retinet.

Sed *Mœsiam* etiam, constitutâ novâ *Daciâ*, divisit
Aurelianus. Cùm enim in ejus medium in-
 ferret *Dacos*; pars regionis, quæ ad confluentem
Savi, & *Danubii* extenditur, *Mœsia superior* dici
 cepit; altera ad *Pontum* usque, *inferior*. Hæc
Bulgaria hodie; illa *Servia* dicitur: oblitteratâ
 jam *Daciæ ripensis*, quam *Aurelianus* suam ap-
 pellavit, divisione. Utriusque (*Trajani*, & *Au-*
reliani) gloriam unus **CAROLUS** comprehendit.
 Sed ad trophæum reflectamus.

Captivi non alligati (pro more) neque afflicti;
 sed lætisedent, quieti, securi. De termino, veteri
 idolo, suprâ differui, ubi de expugnatione *Te-*
mesvarini. De coronâ murali ibidem. At quid
navalis? eamne victor præterea mereatur? an
 ob assertum *Danubii*, & *Savi Imperium*? an
 ob trajectum orbe obstupesciente *Danubium* hic
 adeò impeditum? merentur hæc quidem *navas-*
lem; at! res nova, & antehac inaudita! classi-
 bus etiam ad *Belgradum* dimicatum est; *navas-*
libus ac *terrestribus*; pugnis decertatum. Naves
 quer.

(d) *Vopisc. in Aurel.*

quercu ædificatas, pice oblitæ (mari destinatas dices) in Danubium providus Imperator immiserat; singulæ tormentis 40. & pluribus ferendis pares, contignationibus sublimes, adversus biremes turcicas, & imprimis ad habendum in potestate danubium non idoneæ solùm, sed necessariæ.

*Hinc sese hostis agit, lunatâque cornua torques,
Remigioque instat (e)*

Omni in partem, in proram, puppim, latera eo furore incurrit, ut si summa rei danubius esset.

*At Romana ratis stabilem præbere carinam
Certior, & terre similem bellantibus usum. (f)*

Classarios hostes, alios fugavit, alios Danubio sepelivit. Aquâ prius, quàm terris triumphatum est. Annon dignus CAROLUS, cui

Tempora navali radiant rostrata carinâ. (g)

At navalem â rostratâ coronâ distinguunt antiquarii. Navalis enim illi in præmiû cesserat, qui primus in hostiû navim armatus transilierat, sæpe id factum: At rostrata non nisi iis debebatur, qui magnâ industriâ singulare aliquod navale decus peperisset; illa militibus, hæc Ducibus dabatur. Si hac ratione differunt: rostratam, non navalem coronam meritus est CAROLUS.

Verùm quod meminisse imprimis oportebat, hic minimè prætermittendum est. Fortitudini quidem, sed & pietati Casarea, & huic quidem majore jure debentur tam claræ victoriæ. Ituro

D 4

in

(e) *Al. Donatus l. 2. cærm. 10.*

(f) *Luc.*

l. 3.

(g) *Virg. 8. 684.*

in Turcas Belgradenses EUGENIO, pientissimus
Imperator Salvatoris, è cruce pendentis, simu-
lacrum porrexerat: *hunc* inquit, *tibi*, *hunc ex-*
ercitui Imperatorem præficio. Quid mirum igi-
tur, quod observat Author Lustri I. & II. ele-
menta omnia in signa Cæsarea conjurâsse. Sic
ille canit:

In palmas, Auguste, tuas, geminósque tri-
umphos

Omnia conjurant: Aura, humus, ignis,
aqua.

Terra viam, nebulas aër, dat Mulciber ignes;
Unda rates. Servant sic elementa fidem
TRIUMPHATORI ORIENTIS.

Nec omittenda laus est magnæ Imperatricis;
sub cujus præsidium confugit jam inde à susce-
pta prima belli hujus expeditione. Eâ die, qua
EUGENIUS Petri. Varadinum; Augustissimus ad
CELLAS abiit MARIANAS. Victoria prima parta
est D. Virginis à *nivibus* festo; cujus etiam glorio-
sum nomen eâ die militi pro tesserâ datum; hu-
jus honoribus prælio peracto facta sunt solennia
ab exercitu universo. Anni hujus Victoria verè
decretoria (nam aut vincendum erat, aut mo-
riendum; adeo hostibus obsepti aquâ terrâque e-
ramus) decreta est die Virginis in Cœlos glo-
riose *assumptæ*; quid plura? pridem hujus se au-
spiciis permisit, ac perpetuò tradidit GAROLUS;
dum anathema in monte Serato erexit, cui præter
alia inseruit sequentia:

In perpetuam Austriacæ devotionis memoriam

Devoto animo consecro

& depono

Gladium lateri meo detractum,

ut

pro

pro me ita exarmato
 fortioribus armis cœlum militet
 sub auspiciis
 Magnæ hujus cœlorum Reginae,
 quam eligo, & confirmo
 in bello Ducem
 Exercitûs,
 in pace custodem
 regnorum,
 ac Advocatam apud DEUM pro me peccatorum
 maximo.

NUMMUS XV.

Quinquennalia edita in Natali S. C. M.

Lustro primo suscepti à CAROLO VI. Imperii finem gloriosum imposuit Temesvarinum eo ipso (die 12. Octobris) expugnatum. *Austriacum* verò, quod post suum ex Hispania reditum auspiciatus est, regiminis lustrum claudit annus, præsens, id est 1717. in cujus memoriam edita sunt *Quinquennalia*, quæ hoc in numismate perennant. Resplendet simul in his gloria *Lustri*, de quo prius, nempe *Imperialis*; ita ut si numeres annos, dicas esse *Quinquennalia Austriaca*; si nummi figuras, & imagines spectes; credas esse *Imperialia*. Appellare liceat vocabulo mixto: *Austriaco-Imperialia*.

Clypeum belli, pacisque insignibus illustrem orbi ostendunt ECCLESIA, & armata ROMA: hæc insistit Turcarum spoliis, ferens sinistra Trophaeum; illa Turrigera, ac velata rupibus insidet orbi, cruce insignito, innixa.

Inscriptio.

REPUBLICA CHRISTIANA PAGE, BELLOQUE FIRMATA.

Subscriptio.

A. MDCCXVII, GAL. OCT.

Scilicet in Natali Augustissimi.

Suscepta olim fuere quinquennialiorum solennia in Principum natali; non eo, quem genuinum vocat Sylvius, seu quo in lucem editi sunt Principes; sed *Natali Purpure*, ut cum eodem loquar: id est, quo purpuram consecuti sunt, dictique sunt AUGUSTI, aut CÆSARES appellati. *Natalium* quippe appellatione donati sunt dies, quibus Principes fuerant inaugurati. Hinc tres leguntur

guntur Natales Constantini M. Primus, quo natus est mundo: Secundus, quo Cæsar est appellatus: Tertius, quo Augustus est renunciatus. Et horum, (*dignitatis nempe*) Quinquennalia, uti paulò infrà videbimus, solennia fuêre.

Secùs hìc accidit, dum Quinquennalia eduntur anniversario die, quo primam lucem CAROLUS aspexit; quid autem prohibet, natalem utrumque conjungere? Jam olim contendit Gl. Mamertinus (a) illustriorem videri, magisque celebrandum natalem, quo lucem, quàm quo Imperium sunt auspicati AUGUSTI. Etenim, inquit, *illi ipsi dies, quibus Imperii auspicia sumpsistis, ob hoc sancti sunt, & religiosi, quòd tales declaraverunt Imperatores: At certè virtutes, quibus ipsum ornatis Imperium: vestri procreavêre natales.* Nos jungimus utrumque, ut demonstret Natalis Purpure, quid quantumque lætitiæ mereatur Natalis Genuini recursus. Atque *ut intelligatur* (verbis utor Nazarii) *lætitiæ exundantis magnitudo non major esse, quam veterior.* (b)

Clypeum cui inscripta sunt Quinquennalia, vindicare sibi debebat *Victoria*, ut in nummo Constantini M. cujus clypeo votivo inscripta sunt VOTA XXX. aut victoriæ locò *pax Augusti*, Raftadiensis videlicet; sed eum jure præripuit ECCLESIA & socia Roma ob rempublicam Christianam bello, ac pace stabilitam.

ECCLESIA cur rupibus infideat, cur orbi cruce insignito tranquillè sit innixa, quis non intelligat?

At cur turrifera caput est ornata corona? (c)

Sic

(a) *In Genethliaco Maximiani Aug.* (b) *In panegyri Constantini Aug.* (c) *Or. Fest. 4. v. 219.*

Sic Rheam seu Cybelem veteres effinxêre: quòd

Turres primis urbibus illa dedit. (d)

Sic *Italiam* in nummis turritam videas, quòd civitatibus, ac oppidis abundet. Pluribus certè abundat ECCLESIA per orbem universam diffusa; sive civitates, sive templa turribus conspicua intelligas. *Velato* capite est ob sacra Mysteria; in veteribus nummis, caput *velatum*, aut apothefin aut dignitatem indicat virorū sacerdotalem.

Jam verò ROMAM eo habitu vides, quo diximus Nummo IX. id est militari. Haud multum abfimilis est *virtuti* seu fortitudini; Signis tamen nonnullis se distinguit. *Galeam* hìc quidem gerit à militari nihil diversam; nonnunquam tamen ei tribuunt *alatam* Mercurii Petafo simillimam. Aliàs

Romani montes, & montibus addita Roma (e)

Id est Roma septem collibus infidens pingitur, infrà pedes cernitur Tiberis fluvius; aliàs picus eam circumvolat, quòd avis hæc Marti sit sacra; Romulus verò Martis filius dictus sit. Aut, quod notissimum est, *lupa* illi adjungitur, quæ parvulis duobus ubera præbet. Videas illam nonnunquam super armorum strue sedentem, in manu *victoriam*, quæ coronam imponere nititur orbis victrici. (f) In præsentè Numismate, super spoliis non sedet, sed stat sinistrâ ferens *Trophæum*, dextrâ *Clypeum*, cui inscripta legas.

QUINQUENNALIA PRIMA VINDOBONÆ.

Mos tempora per quinquennia, decenniâque signandi non à Græcis videtur ad Romanos trans-

tus;

(d) *Idem ibid. v. 220.* (e) *Prop. lib. 4. el. 4. 35.* (f) *Aug. Dial. III.*

latus; perinde atque hi græcæ *Olympiadi* latina *Lustra* substituerint, sed ut tradit Dio (g) ab *Augusto* profectus est; qui, ut populo suspicionem Monarchiæ eximeret, rerum potestatem non nisi in decennium sumpsit; intra hoc enim tempus rempublicam à se constitutum iri affirmabat, pollicitus: si citius restituisset Imperium, citius se redditurum. Decenniô exactô tum in quinquennium, ac deinde in alterum quinquennium; pòst in decennium, demum in aliud decennium petiit, & impetravit; ità ut, dum viveret, imperaret. Quo factum est, ut Imperatores reliqui, quanquam non in certum tempus, sed in vitam omnem Imperio dati; tamen alii decimo, alii quinto quoque anno festos agerent dies, quibus celebrati ludi, peracta sacrificia, nuncupata pro salute Principū vota, editi numi. Vide numos *Alexandri Severi*, *Balbini*, & *Philippi*. Observa autem, id non semper, imò nec frequenter factum, nisi temporibus circiter **CONSTANTINI**, qui uti & sequentes Christiani Imperatores quinquennia soleña admisere quidem, sed abrogatis gentilium ritibus, ac sacrificiis. Mos distinguendi Principum tempora in quinquennia &c. hodièque perseverat. Quidni lætitiis nos quoque incedamus, & vota pro Principe tam glorioso; tam *Austriæ*, Imperio, orbique Christiano salutari nuncupemus?

Verùm quæ vota? an quinquenn.? an decennialia? supervacaneam non esse hanc quæstionem numisma sequens demonstrabit.

NUM.

NUMMUS XVI.

*Vota quinquennalia pro felicitate Aug.
Extat numisma minus, iisdem quinquen-
naliis editum.*

Clypeus votivus, pacis, & belli cum insigni-
bus, tum fructibus, palmâ, lauro, hostium
spoliis, cornucopiâ, caduceo ornatus. Sed ob-
servatu dignissima est *Aquila Romana*, *Phœnitis*
instar è flammis Burgundicæ crucis exorta.

Inscriptio.

FIRMATO FLAMMÆ BURGUNDICÆ OMINE.

Quod omen? nempe celebre illud, quod de
fundatione Velleris Aurei conceperat Astolgan-
dus, extitutum Burgundiæ Rectorem, qui flam-
mam Turcis exitialem in pectore alens ultor fu-
turus sit injuriæ, qua barbari affecere JOAN-
NEM intrepidum Burgundiæ Ducem: Hunc e-
nim in finem PHILIPPUS BONUS ejus filius di-
citur Heroës elegisse, quos aureo vellere insigni-
ret. Itaque declaratur hoc numismate intra
CAROLI VI. quinquennium illuxisse aliquando
hoc

hoc tempus, flammæque Burgundicæ omen esse firmatum. Id certè gloriæ debetur CAROLO VI. extitisse hætenus è præsidibus neminem, qui omen hoc magis firmasset.

Liberavit quidem fines suos Turcarum illuvie MAXIMILIANUS I. Gloriosus item adversus barbaram illam gentem extitit CAROLUS V. qui solo nominis terrore Barbarum abegit Viennâ. Retulit victoriam navalem de iisdem hostibus Philippus II.; At facinora hæc, utut præclara, minora sunt, quàm CAROLI VI. quæ vidimus superioribus nummis.

Magnum sanè ordinis hujus incrementum! Nempe flamma & crux Burgundica peperit aliquando *aquilam* phœnice rariorem, quæ fulmen gereret, quo feriret portam, hætenus Burgundis ac Christianis omnibus adeò infestam. Nec novum jam videbitur, *phœnici* substitutam esse *aquilam*, postquam consideravimus nummum sextum.

Jam ad VOTA quod attinet, ea inscripta sunt *clypeo*: solebant olim etiam inscribi sertis, cippis, labaris. Quin & Panegyricis sermonibus, quales hodièque circumferuntur (latino Atticos & Panegyricos vetères vocamus) solenne fuit edere vota quinquennalia. Hunc in finem deligebantur Oratores disertis, qui in laudes Principum excurrerent, & felicia lustra, vel decennalia eis adprecarentur, ut patet ex ipso orationis contextu.

At quoniam ea est modestia Principis, ut laudationem non admittat; Vota non panegyri, sed angusto clypeo sunt inserta.

Verùm hoc est, quod sollicitum me reddidit nummo priore, votane quinquennalia edantur? an decennalia? in clypeo præsentè legas:

DEO.

DEO-TER-UNI VOTA QUINQUENN. PRO
FELICITATE AUGUSTI.

Veteres *quinquennalia* prima non quinto, sed primo anno nuncupabant. Pro quo observa, aliud esse *edita quinquennalia*, aliud *suscepta vota quinquennalia*, uti observat Dufres. (a) Edebantur *quinquennalia* lustro exeunte; ineunte verò, seu anno primo vota suscipiebantur. Perinde res se habet in Decennal. Vicennal. &c. Exemplum desideras? Constantinus M. Vicennalia Romæ edidit ipso Constantino VII. & Constantino Cæsare Coss, qui fuit Imperii annus vicesimus, Christi 326. uti est apud Eusebium, & Chronici Alexandrini auctorem. Vota verò Vicennal. acta sunt anno Imperii decimo quinto, quod innuit Nazarius in Panegyrico Constantini. *Quintum decimum annum maximus Princeps salutaris Imperii degit; sed auguramur jam vicennalia, & venturi fidem superiorum felicitate sancimus.* (b) Agebantur etiam eo anno *quinquennalia* Licinii junioris; Crispi, & Constantini Junioris, qui Cæsarum titulo fuerant aucti Kal. Martii, Sabino, & Rufino coss. anno Christi 316. De his subdit idem Nazarius: *Quinquennalia beatissimorum Cæsarum occupatos in gaudiis habent; sed in destinatis decenniis jam vota properantia, & spes volucres constiterunt. Horum dehinc compotes propagabimus optabilis boni seriem &c.* En vota Decennalia anno quinto; Vicennalia autem quinto decimo nuncupata. Quid quod Vicennialiorum vota decennio aut prius etiam agebantur? imò obtinuit, ut non felicia duntaxat

(a) *Dissert. de num. avi infer.*
Lar. in Paneg. Aug.

(b) *Naz.*

taxat, sed & multa voverentur five Decennial, five Vicennalia, ut in Constantini M. nummo, in quo descriptum legitur: *Votis multis X.* Rursum in alio: *Multis XX.*

Atque inde profluxisse tritum illud, credibile est, quo precari centenis plures annos vulgò solemus; neque coërceri vota nostra Decennialibus &c. volumus.

Quid igitur prohibet *Votis* quinquennialiorum primis, sequentia adjicere: sic *X.*; sic *XX.*; sic *XXX.*; sic *G.*; sic *PERPETUUM.*

NUMMI, XVII., XVIII. & XIX.

Pax Turcis data.

Afflicta tot cladibus porta pacem implorat. Vezirium, qui bellum adhuc poscebat, officio movet. Augustissimus aures primùm invitas, tum benigniores, ac tandem pacem ipsam indulget, re per legatos æquis conditionibus transactâ Possarovii, exiguo inter Moravæ amnis & Danubii confluentem oppido, vigesimâ primâ Julii: Inducias novas in annos quatuor & viginti pactus.

Numismata extant tria: quorum primum cæteris majus exhibet **TRIUMPHUM**. Currui *triumphali* olim tabulæ præferebantur cum indicere gestarum. Præmissimus has nummis superioribus cum urbium & victoriarum symbolis.

At nunc pompa venit: linguis animisque favete,

Tempus adest plausus; aurea pompa venit. (a)

E

Sed

(a) Ov. de arte 3.

Sed quæ pompa? an illa, cujus vanitatem vir, etsi gentilis, Marcus Tullius ridet: *Differes*, inquit, *de triumpho*? quid habet currus iste? quid vincti ante currum Duces? quid simulacra oppidorum? quid aurum? quid argentum? quid legati in equis & tribuni? quid clamor militum? quid tota illa pompa? inania ista sunt: mihi crede & delectamenta pene puerorum (b) En! pompam calamis, linguisque adeo celebratam, ut non desit curiosa posteritas, quæ videre velit Romam veterem triumphantem. At Augustus noster.

Strepitus fastidit inanes,

Inque animis hominum pompâ meliorem triumphat (c)

Nempe, is demum, ait Marcus Tullius, est meâ sententiâ justus triumphus ac verus: cum bene de republica meritis testimonium à consensu civitatis datur. (d) Tulit hoc testimonium CAROLUS à consensu orbis Christiani: quamvis ea sit pii Principis modestia ac pietas, ut hos etiam triumphales honores declinet, gloriam conferens in DEUM Optimum Maximum. Currum quidem excudi fecit triumphalem, qualem spectares in nummis veteribus; rotundum, quadrijugum &c. sed in quo

Vexilla regis prodeunt

Fulget crucis mysterium (e)

Religio nempe in curru triumphali stans crucem dexterâ præfert cum ramo olivæ. Coronam Religioni, concordie matri, non victoria imponit, sed statua pacis. Currui assistunt *Justitia*

(b) Cic. in Pisonem cap. 25. (c) Claud. l. 3. de Laud. Stil. (d) Philipp. 14. cap. 5. (e) Hymn. Eccl.

67
tia ferens *bilancem*, *gladium*, *scutum*; illinc
virtus insigne ferens legionum *cæsarearum*.

Inscriptio.

De Christiani nominis hostibus.

Quid hoc in triumpho reprehendas? in quo
ambitio cedit *religioni*, *vanitas* *sanctitati*. Ve-
nit hie mihi in mentem CAROLI MAGNI cu-
jus lemma: CHRISTUS REGNAT, VINCIT,
TRIUMPHAT: Quo declaravit maximus Cæsar
se non nisi in Christo gloriari, à quo Imperium,
à quo victoria. Idem testatur Augustissimus noster.

Adest præterea *Iustitia* & *Virtus*. Utraque
enim uti nuper bellum, ita nunc promovet tri-
umphum. Et certè fueritne AUGUSTISSIMUS

Iustitiâ, *dubium* est, *validisne* *potentior* *ar-*
mis (f)

E 2

Ve.

(f) Or. VI. Meta.

Verùm quid istud singulare, quod Triumphales honores recuset CAROLUS? an non recusavit Severus delatum sibi à patribus triumphum parthicum? an non, Imperatores alii? Recusarunt; sed quam pauci! quam dispari ratione! Severus quidem quia per morbum in triumphali quadriga, stare & eminere non posset. Stantes quippe triumphare solebant, uti manifestum est è nummis. Et Ovidius canit

Ducis facies in curru stantis eburno (g)

Eburnum vocat; licet enim aureus, seu inauratus esset; eburneis tamen ornamentis erat distinctus.

Alii verò plurimi quantò triumphales honores studio ambivêre! ab urbe condita, usque ad tempora Vespasiani Orosius CCCXXII, cùm majores tum minores numerat triumphos. (h) Minores seu *Ovationes* differebant à triumphis majoribus, quòd, qui ovans ingrediebatur; is nec curru invehctus, nec trabeâ, seu togâ palmatâ indutus, nec laureâ, sed myrteâ coronâ insignis & pedes urbem sit ingressus. A Vespasiani autem temporibus circiter XXX. alios triumphos longâ, & variâ ac difficili inquisitione à se numeratos ait Pitiscus (i) utut sit, ultimum triumphum sub JUSTINIANO Imperatore actum esse satis constat, cùm *Belisarius* Constantinopolitanam urbem triumphans est ingressus. Dufre. (k) scribit extare hujus triumphi numismata, in quorum parte *adversa* JUSTINIANUS spectatur *Belisarium* excipiens triumphantem. In *aversâ* *Beli-*

(g) Ov. de ponto 3. 4. 39. (h) Oros. 7. 9. (i) In Lexico antiquit. verbo Triumphus. (k) Dissert. de numis. ævi infer. 62.

BELLISARIUS(*armati cum gladio stricto, ut volunt Cedrenus, Glycas, & Constantinus Manasses*) imago cum hoc elogio: GLORIA ROMANORUM BELLISARIUS.

Deinceps vix legas triumphatū, à quoquam; Imperio non aucto, sed à populis variis laceffito, ac discerpto. Augustus noster pomeriū Christiani finis, ditionemque suam nuper protulit, bellū periculo plenū gloriosè confecit, sanè, si quis è veteribus, *triumpho* dignus: Sed cedit hanc, uti vidimus, Religioni, imò cedit Duci, quem bello huic præfecit; SALVATORI è cruce pendenti, de quo dictum est nummo XIV. Nisi *crucem* sceptri eburnei locò, quali triumphantes uti solebant, hic adhibitam fuisse dicas: exemplo nempe RUDOLPHI primi, qui cū Imperium auspicatus esset, crucem arripuit, eā usus in sceptri vicem. Profuerat huic sua in Salvatorem pietas, nomen quippe *victoriosi* RUDOLPHO peperit. Hoc par RUDOLPHO CAROLUS; dispar, quod victoriosus cū sit, nomen tamen gloriosum non assumat.

Dum sacer hic triumphus adornatur, audire mihi videor Augustissimum precantem formulā simili, quali olim utebantur triumphatores Romani. DEUS, *cujus auspicio & ductu servata, & stabilita respublica est: eandem placatus propitiatusque serva.* Adjungimus nos preces nostras: CHRISTE, qui servasti rempublicam Christianam; eidem Reipublica CAROLUM diu incolumem serva.

Ad numū alterū nunc progredior, in quo rursum *victoriae* gloriam CAROLUS transferre studet in *crucem*; declinare tamen non potest *triumphum* alterum illū, de quo Cicero supra: *testimonium à consensu civitatis imò ORBIS CHRISTIANI.*

Orbis Christianus *sacro codice*, septem sigillis munito, in dextrâ; & sphaerâ suâ juxta pedes conspicuus CAROLO ob victorias *laureato*, ob pacem *togato*, defert coronam querceam. Accipit hanc quidem CAROLUS, sed clypeum victoriis illustrem affigit *cruci*, quæ fractis hostium spoliis gloriosa induit formam palmæ.

Inscriptio.

PACATORI III.

Bellis nimirum tribus compositis: Hungarico, Ottomannico Gallico. Quod si Hungariæ pacem extendere ad CAROLUM nolis, PACATORI III. *infra* acclamabis.

Nec C. Octaviano Augusto eousque di'ata est hæc corona, dum *janum* tertiò clauderet. Prima statim pace post *actiacam* pugnam Antonio superato, decus illud consecutus est, publicum servatæ patriæ, strenuëque defensorum civium

testis

testimonium. Minusne meritis est CAROLUS de civibus Christianis?

Sed domum etiam G. Octavii Augusti ornavit hæc corona; & quidem uti è veteribus scriptoribus colligere licet, duas inter lauros *media*.

Opportunè prorsus hujus rei mentio ingeritur: cœpit nuper erigi augusta moles, surgit novum palatium, habitanda Maximo Cæsari domus. Quidni ad portæ latus dextrum, lævumque lauros; in *fronte* verò quernum illud decus statuamus; aut si ità videbitur in summo domûs totius fastigio (uti sub Claudio) collocemus. DOMUS certè AUSTRIACA

illa domus meritis maxima dicta suis (a)
Suas inter lauros: nam

Perpetuos meruit domus illa triumphos. (b)

Coronam hanc querceam statuet; hac gloriabitur, sibique plaudet; unà & DEUM orabit:

Augeat Imperium nostri Ducis; augeat annos.

Protegat & nostras querna corona fores. (c)

Sed ad orbem Christianum revertamur. Quid *velum* capitis denotet, supra in quinquenniis CAROLI dictum est. Sphæra, quæ illi adjacet, cui non est perspecta? De *codice* plura differit Dufre. (d) atque proflare apud Octavium Stradam numisma aureum BASILII Imperatoris, in quo Evangeliorum codicem dextrâ, & globum crucigerum gerit sinistrâ. Aliud item aureum præferens nomen CONSTANTINI, qui Porphyrogenito adscribitur, cum sit Prognati, ut ex averfa parte colligitur: Ubi Imperator codicem itidem sinistrâ gerit pectori admotum, Sed dubitat Dufre. habendane fides sit chalcographo, qui

E 4

aber-

(a) *Ovid. l. 1. fast.* (b) *8. Metam.* (c) *Lib. 1. fast. 613.* (d) *Diss. de num. infer. avi.*

aberrare poterat exprimens *S. codicem* pro volumine quocunque. Esto autem, error obrepserit in nummis citatis: Fatetur tamen idem Author, Imperatoribus Evangeliorum codicem attribui, esseque constantis in Christianam fidem animi argumentum. *Vide cit. Dufre.* Sed tamen hunc sibi non vendicat præsente in numismate Augustissimus noster, imò & victorem clypeum à se abdicat, eum affigens cruci. Celebrata libris & nummis est *palma* Tarraconensis, quæ ad aram *Augusto* erectam dicitur crevisse. Nummis, qui palmam illam reddunt celebrem, inscribuntur litteræ sequentes: C. V. T. T. id est *Colonia Victrix Togata* seu potius *Turrita Tarraco*.

Crux ara est; hanc efflorescere, imò abire in palmam quid miraris? clypeum suum igitur *cruci*, vel litat tanquam aræ, vel affigit tanquam palmæ: utrumque è re est. Solebant quippe in nummis veteribus clypei in palmis sive figi sive reclinari. Solebat item id genus scuti dicari templis. Et primusquidem è Romanis *Ap-pius* dicasse fertur (d) *suorum clypeos in sacro, vel publico loco privatim dicare* primus instituit *Ap-pius Claudius*, qui consul cum *Servilio* fuit anno ab V. C. 259. Posuit enim in *Bellona* ade *ma-jores suos*; placuitque in excelsa spectari, & *ho-norum titulos* legi. Ita *Plinius*. Pingebant in clypeis imagines rerum à se vel majoribus præ-clare gestarum:

Clypeoque insigne paternum

*Centum angues, cinctamque gerit serpenti-
bus Hydram*

Ut canit *Virgilius*. (e) Hinc familiarum
in-

(d) *Plinius l. XXXV.
Ver. 658.*

(e) *Æneid. 7.*

insignia in scutis pingendi usus descendit. Descripsit præsente in clypeo Augustissimus præclare gesta, insignes victorias *de barbaris gentibus*; sed cujus virtuti has ferat acceptas, cui gloriam tribuat, indicat *Palma*. Pertinet tamen etiam ad CAROLUM tum inscriptio, tum subscriptio.

OB POMOERII CHRISTIANI FINES AMPLIATOS ET SOCIOS DEFENSOS ANNO MDGGXVIII.

POMOERIUM à Festo vocatur profimurium, id est locus proximus muro. Ambitum seu spatium Pomœrii proferendi jus habebat, qui fines protulit Imperii. Non tamen, licet magnis nationibus subactis, Duces Romani jus illud semper usurpârunt. Protulerunt *Servius Tullius Sylla, Julius Cæsar, Augustus, Claudius* (qui *Aventinum* adjecit, hætenus exclusum) *Nero, Trajanus, Aurelianus*, nisi fortè circa *Claudium* ambiguitate nominis in errorem lapsus sit *Vopiscus*, & pro Claudio substituerit *Neronem*.

Ampliavit nuper Imperii Christiani fines CAROLUS VI. *Mœnia* dicas duos illos abeneos muros *Temesiam & Belgradum*; *Pomœrium* verò adfatas terras: *Valachiæ* portio ad *Alutam* usque inde ductâ adverso Istro lineâ ad amnem *Timo-*
cium, dehinc per *Rossovam, Barakinum, Istolassum, Schohackum, Bedkam, Belniam*, tractumque *Bosniæ, Savo* proximum; ripam denique *Savi* omnem (in qua *Castella* plura) usque: ad *Unnam* *Croatia* fluvium. Providit his locis Augustissimus, non de milite tantum, qui ea Imperio Christiano servaret, sed de viris etiam religiosis, qui meliora in Pomœrio hoc auspicia caperent, quam olim *Augures*. Siquidem ad

captanda etiam auspicia Pomœrium olim destinatum fuisse, ex scriptoribus veteribus constat. Quare Pomœrii definitionem ex Augurum libris nonnulli veteres recitant: ad quos se refert Gell. XIII. 14. definitionem subjungens, *est locus intra agrum effatum pone muros, regionibus certis terminatus ad captanda auspicia.* Sed nec illud hic prætermittendum est, effectum esse hac pace, ut catholicis, qui extra hoc Pomœrium egressuri, pietate ducti loca Hierosolymitana invisuri sunt, per loca Turcarum bono & æquo frui citra novi oneris impositionem, & contumeliam deinceps, vi pacis hujus, liceat. Adeo bene meritus est CAROLUS VI. de orbe Christiano. Superest numisma minimum, itidem *cruce* sed *Burgundicâ* gloriosum.

Repeti hic videntur ea, quæ nummo XVI. dicta sunt. Sed firmatum ibi flammæ Burgundicæ *Omen.* Hic *ominis* ejusdem felicem eventum exhibemus; ultrix ibi flamma; hic pacifica adumbratur. Solet quippe in nummis *paci* nonnunquam *fax* attribui, qua spolia ab hoste relicta absumat, ne monumenta inimicitiae relinquat. In flammarum medio haud obscure conspicias fulmen,

men, unde incendium hoc ortum. Quid fulminis nomine hic veniat, te non præterit: Symbolum nempe est Jovis Austriaci, qui Imperio unâ & ordini Aurei Velleris præest. *Caducei* & corona oleaginea pacem clariùs significant: Quamquam id generis corona olim non tam pacem, quam præmium, significârit, datû iis qui prælio quidem non inter fuissent, triumphum tamen procurâssent.

NUMMUS XX.

Fœdus Quadruplum.

Dûm Augustissimus, anno proximè elapso bella victricia gerit adversus Barbarum, finésque Imperii sui per Mœsiam profert; nova in Sardinia inopinatò belli flamma exurgit. Milite Cæsareo, & numero, & viribus impari, utpote adversùs improvisam hanc Procellam minùs comparato. Igitur de pace Europæa conclamatum ratus pacificus Princeps, nisi *Hispanias*, & de annexis ditionibus nonnullas â se ultro abdicaret, ac de avito jure, adeò suo, spontè decederet, communi bono, ac tranquillitati obsecundandum putavit, renunciandûmque Hispaniis ac Indiis: si modò Sicilia pleno jure sibi cederetur; Italix reliqua, quæ in præfens jam possideret, uti & Belgica, integra sibi ac intacta relinquerentur. Placuit id Gallis, ac Britannis: quare Londini ad diem secundam Augusti in fœdus itum est, triplum quidem; sed quoniam Batavi certò certiùs accessuri sperabantur, quadrupli nomen accepit: Si reluctaretur Andegavenfis, aut Sabaudus, Jura Cæsarea *Federati* junctis armis vendicarent; nec arma po-

ponerent prius , quàm stabili in potestate Imperatoris esset *Sicilia*; neque rata haberetur renuntiatio Hispaniarum, nisi Siciliâ obtentâ. Primum hoc fœderis Caput erat; alterum successio Aurelianensis in Galliam; tertium Hannoverana, in Britanniam; securitas demum Batavorum.

In Numismate.

Insidet *Tauro* quietè composito *Europa*. Dextrâ fert ramos *mali granati*, seu punici; & telorum locò *fasces* Romanos prominente *securi*; brachium sinistrum scuto (*ancili*) fulcit: in eo conjungunt se quatuor manus armatæ cum

Inscript.

PRO QUIETE PVBLICA.

Subscriptio.

FOEDVS QVADRVPLVM.

Side.

Sidonii fabulam raptæ, & trans mare abdu-
ctæ Europæ nummis vulgavêre. Idem videas
in numismate L. Valerii Acisculi, in quo Europa
floribus coronata insidet Tauro. Quid igitur?
an præsentem etiam in nummo sub

Fallacis imagine Tauri (a)

Latet Jupiter? minimè: Taurus hic motuum
infectorum symbolum est, quo exagitari regna,
& bellis impeti solent. Huic igitur Tauro, ut
ad quietem se componeret, fœdus frœni loco
adhibitum.

Fasces seu virgulæ aut bacilli *prominente* ex iis
securi in fasciculos ligati (quales Romanis Magi-
stratibus olim præferebantur) Europæ tri-
buuntur, eâ formâ, quâ in lapidibus, & Num-
mis antiquis. Hos exponit Plutarchus (b) *per*
virgas, inquit, *significatur, corrigendum esse,*
quod mutari possit; quod verò emendari non pos-
sit, abscindendum.

Sed quid ramus *mali punici*? Proserpinæ si-
gnum est; non Europæ. Restituta quippe, & à
Plutone liberata fuisset Proserpina, ut fabulæ
ajunt, nisi pomum illud prægustâisset:
hinc tesseræ loco id generis pomum ei perpetuò
adhæret. An Europa id sibi nunc vendicat,
è Proserpinæ manu extortum? verùm di-
versâ longè significatione punicus ille fructus
Europæ tribuitur. Concordiæ symbolum est;
Quamvis enim Concordia plerùmque in manu
Craterem, aut Cornucopiam, aut Sceptrum, è quo
fructus promanant; aut duas, ut apud Ægyptios gerat
cor-

(a) Ov. Metam.
Proplem. 82.

(b) In Proplem. Rom.

cornices; non minùs tamen Poma punica huic fini deserviunt. Sic vidisses ejusmodi poma è vestibus Hebræorum pendentia in concordiaë signum. Certè nata facta, quod dicere solemus, hæc poma videntur ad significandam animorum unionem.

In Nummis tamen antiquis frequentius est *symbolum*, quale refertur præsentè in scuto: *conjunctæ dextræ* usitatum planè, ac tritum id erat apud veteres. Meminit de eo etiam Cornelius Tacitus: *Centurionem Sisennam dextras, concordiaë insignia, Syriaci exercitus nomine ad Praetorianos tulisse &c.* (c)

Eum situm in præsentè nummo obtinuere *conjunctæ manus*, ut spatium etiam relinquant aliis, si modò se conjungere velint: neque enim ab hoc fœdere exclusi sunt Reges Europæ & Principes cæteri, præsertim Hispanus, & Saubaudus. Si accedere hi recusarent; si ire auderent contra fœdus: has quatuor dextras experirentur, haud frustra armatas.

Nec enim in fraudem cujusquam statutum quidquam: cedere quidem Sabaudus Siciliam jubetur, sed ità, ut pro Sicilia illi sit Sardinia, ea porrò, quæ Montiferrato, insubriæque decerpta haberet, Rata salva manerent. Andegavenfis verò Hispaniarum jure gauderet; Sardiniam verò cederet Sabaudò. Hertruria, Parma, Placentia cum iis locis, portubus ac insulis, quæ Hispani eâ parte adhuc obsiderent, secundæ conjugis Philippinæ primogenito, reliquisque in priorum obitu, lege feudi, consignetur; sitque cautum Hispano, qui Rex esset, in eas partes nunquam jus ne tutelæ quidem nomine fore. Atque hæc pro tranquillitate publica.

Sed

(c) Cornel. Tacit.

Scutū, quod præfert dexterâs fœdere junc̃tas, armatorū quidem Principū signum est, sed tale, ut nisi necessario bello, quemadmodū *Ancile* illud Romanorū veterū, non sit movendū. Demissum Cœlo credebatur tempore *Numæ* Regis; hinc *Livius* *ancilia* vocat *arma cœlestia*. Multum controversiæ est inter authores de scuti hujus figura: absque omni angulo fuisse constat ex nummis *Domitiani* in nummo *Ducis Arschotani*, & in *Licinii* triumviri *Monetalis*. Clariùs verò ejus forma elucet è nummis *Antonini pii* cum hac *Inscript. Ancilia*. Figuræ non rotundæ, sed oblongæ sunt perinde, atque constant clypeis tribus, ità ut duobus continuis tertius minor, (Ovali figurâ) in medio superimpositus utriusque alterius juncturam tegat, Præsente in numismate nonnihil videas diversum,

NUMMUS XXI.

Bellum Italicum.

VICTA ET DISPERSA CLASSIS ANDEGA- VENSIS.

Dum paci student quatuor-viri fœderati; Bellum in Italia ingravescit. Adest in Sicilia Hispaniensis classis, milite, rebûsque bellicis quàm dici potest, ornata. Copiis ad Panormi littus expositis imperat *LEDEUS*; classiariis *CASTAGNETA* uterque Dux strenuus; Hannonem, hunc; illum Amilcarem dices. Ultrà, quàm speraverant, fortunata se dabant initia: civitatem Panormitanam tenuerunt volentem; mox etiam Castellum
ha.

habuerunt in potestate. Inde progressus Victor Miles *Messanam* cingit; cūm advolat Ductore celeberrimo BINGIO Classis Britannica in subsidium Cæsari missa. Renovatum primum bellum *punicum* videbatur, quo celeberrimæ duæ gentes, Romana & Africana, pro eadem Sicilia concertabant; nisi quòd diuturnitate illud; hoc celeritate sit clarius. Et ad classem quidem Andegavensem quod attinet, de qua hic sermo, ea sub adventum Fœderatorum mox deleta est, navibus aliis captis, aliis exustis, aliis (undecim de tantis, iisque vulneratis, ac ferè laceris) fugâ elapsis eòdem, quò Afri Hannone victo profugère: nempe circum libybæum. Inde in Sardiniam, citissimis velis avolârunt; Numisma in hujus memoriam extat,

Pulmen tridenti super rostro Romano se conjungit.

Æquoreum juxtâ decus, & navale trophæum. (a)

Trophæo Aquila insidet, ore vexillum ferens Britannorum.

In

(a) *Sil. Ital. l. 6.*

Inscriptio.

BELLUM ITALICUM (mari nempe) PRO-
PULSATUM.

Subscriptio.

GLASSE HOSTIUM OPE BRITANNORUM
FOEDERATORUM DELETA 1718.

Portus aquoreis sueta insignire trophæis (b)
Sicilia gloriam suam præsentem in numismate
renovat; imò superat antiquam, veteri rostro
nova (ætatis nimirum nostræ) addens *navalia*
ornamenta. At quoniam *Trophæa* hætenus ta-
citus præterivi; in exponendis iisdem minùs
hìc verborum parcus sim oportet. Constat ex
Authoribus diversis *Trophæa* esse monumenta,
quæ superefflent aliquamdiu, ac testarentur re-
latam de hoste victoriam.

Horum extruendorum ratio à græcis est: ea ve-
rò ex *lignis*, non è *saxis* constituisse refert Diodo-
rus (c) eo animo, ne inimicitiarum monumen-
ta essent diuturna. Quò spectat proinde id,
quod de Thebanis legitur apud Authorem Rheto-
ricum Giceronem (d) eos nempe, quòd devictis
Lacedæmoniis *Trophæum* statuissent, apud *Am-
phiçtyonas* hoc est, apud commune Græciæ con-
cilium accusatos, quòd scilicet æternum inimi-
citiarum monumentum Græcos de Grajis statue-
re non oporteat. Romanos initio à trophæis ab-
stinuisse observat Florus. (e) Primi ex illis
Trophæa fixêre bello Allobrogico *Domitius Aeno-
barbus & Fabius Maximus* (f) deinde verò non
F è li-

(b) *Sil. Ital. l. 14*, (c) *L. XIII.* (d) *De
invent.* (e) *Flo. l. 3. c. 2.* (f) *Strabo. 4.
p. 128.*

è *ligno* solum, sed è *Saxo* etiam erecta sunt gloriosa hujusmodi monumenta. Quin arcubus etiam, & Nummis fuere inserta. Nefas fuerat trophæa movere, quod tamen factum à Sylla contra vetus institutum narrat Suetonius (g)

Dicas fortasse erecta quidem à Romanis fuisse *Trophæa*; verum *Barbaris* devictis; abstinuisse aliàs. Optandum id fore, ut hodièque multa in Principum Christianorum Nummis erecta de hostibus barbaris extent trophæa. At de Christianis relata est præsens victoria: repugnare igitur, ut statuatur *Trophæum*. Veruntamen alia apud Christianos, alia apud Ethnicos trophæorum ratio est: monumenta sunt non inimicitiae, sed relatæ victoriæ; nec apud hos, quemadmodum apud gentes, malè conciliantur populi, dum perstant trophæa. Ad gentiles igitur querela hæc pertineat, apud Amphyctionas damnetur victor, trophæo in Nummis perennante, gloriosus.

Cæterum trophæa varia occurrunt in nummis antiquis. Illud commune, quod ex armis, spoliis (ab his enim trophæum nomen accepit) erigi soleant. Hinc navalia trophæa ex instrumentis navalibus, ac armis, uti anchoris, gubernaculis, telis, naviùmque fragmentis. Uti docet Nummus C. O&. AUGUSTI in bello Sici-liensi apud Goltz.

NUMMUS XXII.

Messana Capta.

CLasse penitus profligatâ adhuc immotus persistit ad *Messana*, moenia *ledens* cum copiis, ani-

(g) *Cæs. c. 2.*

animi sui ignes, quibus Dux strenuus calebat, prodens ignibus, quibus in Urbem, & præsidium ingestis, deditionem imperavit. At miles Cæsareus in Siciliam anno sequente delatus Cæsari eam rursus asseruit. Traxit hæc postliminiò, uti videbimus Nummo sequente, Siciliam universam, Hispano ab armis ultrò discedente.

Ad *Sicilia* (quam vetus *Trinacriæ* tessera caput eum triplici femore seu tribus pedibus, & *Cassis Regia* denotat) *Trophæum* Italia globo insidet, veluti secura malorum: manum spoliis suffultam capiti subdit. Sinistrâ scutum tenes Germanicum (jam veteribus Germanis proprium) insignibus Cæsareis illustre, quo protegit globum suum, eumque simul Cornucopiæ umbrâ reficit. In *Trophæo* Remus pro hasta regiam fert cassidem.

Inscriptio.

SECVRITAS ITALIAE.

Subscriptio.

MESSANÆ COACTA DEDITIO M.D.CC.XIX.

Coacta certè , adeò ut *Lydius* Teutonicæ virtutis lapis *Messana* diceretur, dum è præfectis pauci à vulnere immunes ; militum nullus ingentis discriminis exfors fuisset. Nec ab hoste fortissimum præsidium relinquebatur antè, quàm ipse ab omni ope esset relictus: adeò ut deditione factâ vix totidem globi, quot viri (3000.) superessent, qui eâ materiâ sclopos onerarent. Sed ad Nummum oculos convertamus.

Ipsam *securitatem* cùm effingerent veteres, hoc situ fingeant, quo aspicimus Italiam. Attamen præterea alia insignia eidem peculiaribus hîc expendamus; à capite ad calcem examinemus.

Turres, coronæ in modum, caput incingunt; sed hujus rei jam alibi (Nummo XV.) rationem intelleximus. Innuunt nempe hæ *turres* elegantiam, amplitudinem, frequentiam oppidorum ac civitatum Italiæ.

Tot egregias urbes, operùmque laborem

Tot congesta manu præruptis oppida saxis (a)

Dextrâ scutum tenet Germanicum, à veteribus Germanis traditum geminis aquilis illustre, nisi quòd Cæsareâ coronâ non fulgeret. Si quæras originem: Verisimillimum est profluxisse jam inde à temporibus *Augusti*. Quintilio Varo à Germanis circumvento, tres legiones Romanæ cæsæ sunt, signa capta, aquilæ (legionũ Romanorum insignia) duæ; quas sua deinde in insignia gloriosa retulit Germania, præludens Imperio Germanico. Igitur non *biceps*, sed geminæ sunt aquilæ, quarum altera alteram obtegit expansis alis. Tertiâ signifer legionis tertiæ ablatam palude demersit, ne cederet hosti: alioquin

(a) *Virg. l. 2. Georg.*

quin tres habituri eramus aquilas Germani. Nec reddidêre majores nostrî, utî constat de Parthis. Jure igitur illis insignibus, velut antiqua de Romanis victoriæ monumentis nunc etiam Germani gloriantur. (b)

Cornucopia eidem adjuncta quid sibi velit, nemo non intelligit.

Nempe

Hic ver assiduum, atque alienis mensibus a-
stas.

Bis gravida pecudes, bis pomis utilis arbor (c)
Et paulò ante

Sed gravida fruges, & Bachi massicus hu-
mor

Implevêre, tenent oleaque, armentaque lata
Globo insidet, utî in nummis antiquis propter dominium orbis. Sedet ad trophæum Si-
ciliæ. Quæ olim Trinacria dicta est propter promontoria tria: *Pachynum*, ubi nuper profligata classis; *lilybaeum*, quo fugitivæ ferè lacerae naves confugerant. Et *Pelorum*: horum symbolum sunt 3. illi pedes, quorum in medio caput, seu Sicilia; de hac Claudianus

Trinacria quondam
Italiae pars una fuit: sed pontus & aestus
Mutavêre situm: rupit confinia Nereus
Pictor, & abscissos interluit aquore montes:
Nunc illam socia raptam tellure trifulca
Oppenit natura mari. (d)

Atque ob hunc situm, & præcipuè ob classem hostium nuper devictam Remus hastæ substituitur, in quo eminet Regia Classis.

F 3

NUM.

(b) *Cuspin. ex Suet. & Vellejo Paterculo.*
(c) *Virg. Georg. 2.* (d) *Claud. l. 1. de raptu.*

NUMMUS XXIII.

*Finis belli Italici; Sicilia in potestatem
Cæsaris redacta.*

Hiberniis actis miles Cæsareus à MERCIO ve-
terano, ac celebri Duce, in hostem ductus sub
ipsa *Panormi* campestris expugnat aggerem pul-
so *Hispano*. Stant adversæ acies,
*Horret ager, campique armis sublimibus ar-
dent (a)*

In eo res erat, ut quantocyùs exercitus colli-
derentur, cùm advolat Mercurius, qui potesta-
tem facit LEDEO ab armis, Siciliâque, quin &
à Sardinia discedendi. Atque hic exitus fuit belli
Italici, imo bellorum maximorum, quibus præma-
tura mors CAROLI II. Hisp. Regis *Europam* ferè u-
niversam super successionem in ejus regna involvit.

(a) *Virg. lib. 11. Aeneid.*

Trophaum scopulis infixum fulget *clavâ* Her-
culis, ac Exuviis *Leonis*. Mari, quod scopulum
præterluit, innatat utraque *Sicilia* coronata; re-
gnum nempe *Neapolitanum* (dicta *Sicilia Cis pha-*
rum) sub forma *Sirenis* *Labaro* humeris impo-
sito; *Sicilia* verò *ultra pharum*, quæ hodièque
Sicilia dicitur in forma *Scyllæ* monstri, cum *Te-*
mone super humero.

Inscriptio:

UTRAQUE SIGILIA ADSERTA.

Asserta quidem *Neapolis* jam Anno 1713. &
in Cæsaris potestatem integrè redacta; adhuc ta-
men, ne ab hoste infestaretur, excubiis assiduus opus
erat. Quin suspicio est Hispanos hanc potius, quàm
alteram *Siciliam* bello designasse; sed Pro. Regis
DAUNII, viri, quàm susceptis in Galliam expedi-
tionibus, quàm victoriis patratis clarissimi, provi-
da virtus obstiterat. Quare alibi tempestas belli
erupit. Minus certè timebatur *Siciliæ* huic, quòd
orbis persuasum haberet, adversus *Sabaudum*,
qui simul cum Cæsare militem præsidarium ibi-
dem habuerat, nihil meditari *Hispanum*.

Subscriptio.

HOSTIUM EXTREMA VI NIHIL CONTRA
VICTOR. OBTINENTE M. D. CCXX.

Id est, CAROLO juris nihil, quod ultro non
cessit, potuisse extorqueri. Sed ad imaginem re-
spiciamus. *Sicilia* in forma *Scyllæ* exhibetur; ab
hoc enim scopulo, perquàm nota est *Sicilia*. Sa-
xum simile formæ humanæ eminùs venientibus
videtur. Hinc Virgilius eam sic describere incipit:

Prima hominis facies (b)

Fluctus in eam illisi ejulatum, latratumque

F 4

edere

(b) *Æn.* 3. v. 42.

edere perhibentur : quare in describendo hoc monstro frequens fit mentio canum. Inter alios etiam Seneca canit

Virgo Pelori

Rabidos utero succincta canes. (c)

Canino huic utero veluti insuta cernitur *pistrix*, seu caudæ geminæ Delphinorum, ut proinde

- - - - - *atrum*

Desinat in piscem mulier formosa superne (d)

In nummo *Sexti Pompeii* (e) graphice monstrum hoc effigiatur. Mulier, quæ utraque manu gubernaculū tenet, veluti minas intentans, infernè definit in piscem, duplici caudâ distinctum, *caudas* inter eminent canes, collis exsertis. Haud multum absimilis est præsentis numismatis: nisi quod temonem humero impositum gerat, imago nec minas intentet.

Jam verò *Neapolim* repræsentat *Siren*, antiquum *Neapolitanum* insigne, nisi, quod novâ nunc fingentium licentiâ in *piscem* desinat, cū olim *avis* figurâ fuerit terminata: id quod præter alia testatur nummus *Neapolitanus Augusti* in familia *Petroniana*, *Neapolis* urbis originem explicans *Jovianus Pontanus* (f) *Sirenas* genus mulierum fuisse scribit, quod in Italiam demigrârit, & inter *Listrygonas*, *Cimeriósque* in campania confederit, quarū una *Parthenope*, à qua nomen accepit urbs, quæ nunc mutato vocabulo *Neapolis* dicitur. Fabularum autem, quæ finguntur, navigantes à sirenibus attractos fuisse, originem tum ad amœ-

(c) *Senec. in Med.* (d) *Hor. in Poët. ad Pisonem.* (e) *Apud Aug. in Dial. 5,* (f) *L. VI. de bello Getico.*

amœnitatem incredibilem eorum locorum, deliciâsque, quibus abundat *campania*, Romanorum olim deliciæ; tum ad literarum, quæ cultæ *Neapoli* jam olim fuerunt, studia refert. Antiqua certè Metaphora: *Siren* pro eloquentia, vel eloquentibus sive Poëtis, sive oratoribus; quod oratione suâ, tanquam sirenum cantu demulceant, & ad assensionem impellant. Hinc in Isocratis sepulchro *Siren*, posita fuerat, tanquam perfectæ, & efficacissimæ eloquentiæ symbolum, de quo Plutarchus (g) & Philostratus, (h) Itaque *Siren* est *Neapolis*, non ob amœnitatem solum locorum, sed ob amœnos etiam eloquentiæ campos. Victrix Labarum gerit humeris impositum; *natat* ob assertum mare siculum. De *Trophæo*, *Leonis* exuviis, & clavâ *Heraculis* glorioso, non est, ut fusiùs hîc differam, cùm intelligi possit ex superioribus. Supereft, ut utramque cis, & ultra pharum *Siciliam*, terras fertilissimas, salutemus iis verbis Virgilii:

Salve magna parens frugum, Saturnia tellus. (i)

NUMMI XXIV. XXV. & XXVI.

Inauguratio in Regem Bohemiæ.

CUm requiesceret à gravissimis bellorum curis Augustissimus Imperator intra lustro duo tribus bellis Gallico, Ottomannico, & Italico defun-

F 5

(g) *In vita Isocratis.* (h) *In Sophistis.*
(i) *Virg. 2. Georg.*

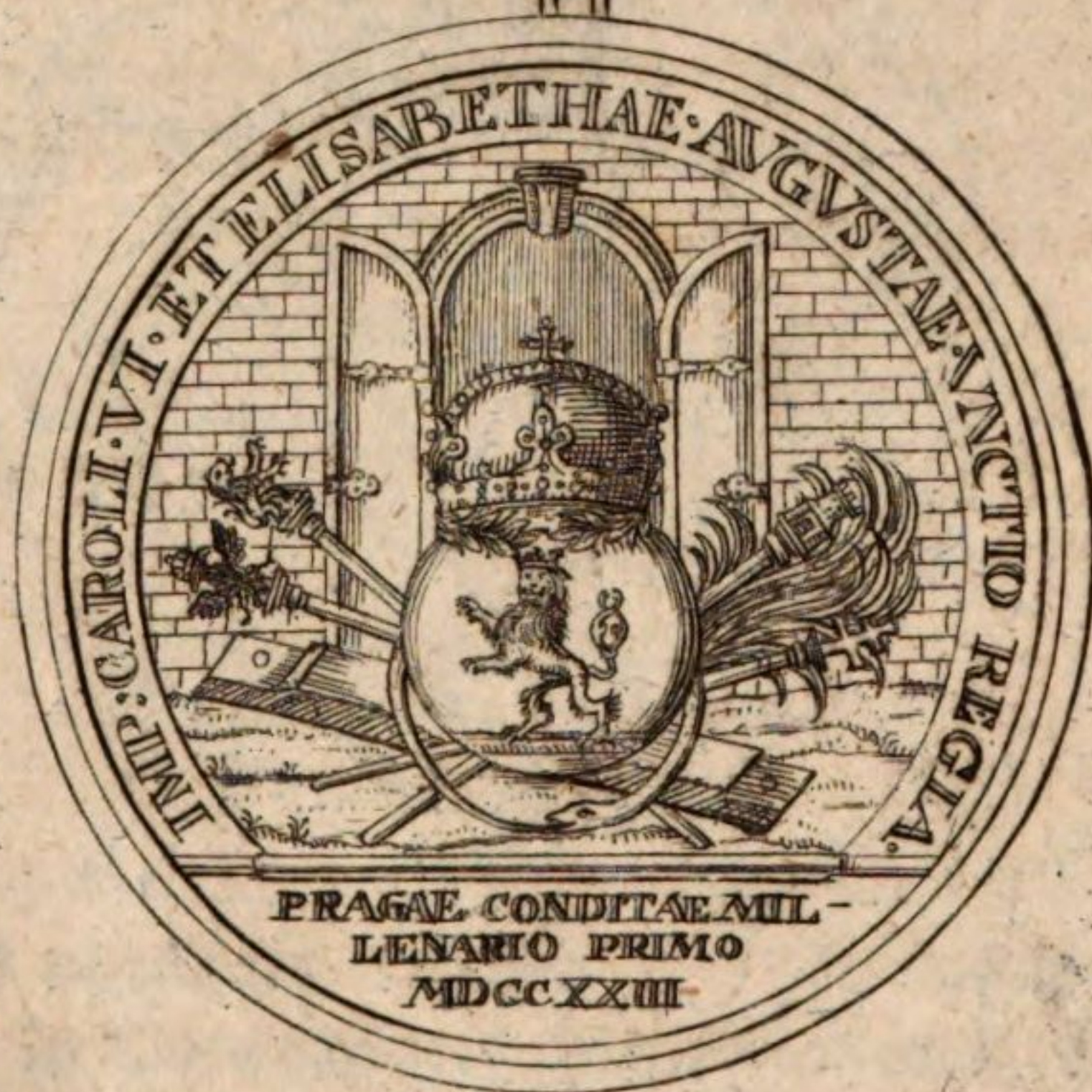
functus, Pragam (neque enim antea vacabat) proficiscitur cum Augustissima ELISABETHA, & utraq̃ue Archiduce: MARIA THERESIA ac MARIA ANNA. Attigit urbem trigesimâ Junii: in Regem quinta Septembris; tribus post diebus Augustissima in Reginam ungitur, ritûque solenni inauguratur ingente totius regni lætitiâ, ac plausu.

Extant de hac coronatione numismata plura. Primum complectitur unctiorem utriusque; Reliqua singulorum: alia quippe AUGUSTI, alia AUGUSTÆ referunt regios honores. En primum in præsentē tabula quæ.

Parte *adversâ* refert vultum utrumque, alterum alteri impositum; id, quod solebat etiam apud Romanos veteres.

In *aversâ* objicit se oculis orbis Bohemicus seu globus, in quo *Leo coronatus*, insigne Bohemicum: juxta fulgent insignia CAROLI VI. Imperii, Hungariæ &c. infra *serpens* in Circulum volutus, perpetuitatis symbolum. Corona verò Bohemiæ, globum regiē exornat.

Verum sequentibus etiam in nummis se nobis *corona* ostendet, non item *Leo*; in hunc oportet, oculos reflectamus: *Candidus* est, imò *argenteus*, *coronam* gerit auro pretiosam, *caudam* attollit geminam, statque incampo *sanguineo*. Nempe obtigit gloriosum hoc insigne Bohemis, cum FRIDERICUS primus Imperator obsidione cingeret *Mediolanum*. Operam strenuam, publico ac perpetuo heroæ virtutis testimonio Cæsar remuneraturus vexillum, in quo *Leo coronatus* erat depictus, bene meritis obtulit. Ridiculum aliquid accidisse memorant veteres; cum enim FRIDERICUS insigne illud in manum daret Bohe-

homo vexillifero, ac *Leonem* malus pictor brevi caudâ, & humiliter in terram dejectâ pinxisset; *Bohemi milites* unâ voce omnes: accipere se id præmium nolle clamant, quòd *Leo* simiæ similis caudam etiam abjectam & brevem haberet. Risit Imperator, & meliore pictore adhibito *Leonem coronatum* pulcherrimum, & caudis duabus altè elatis insignem exprimi iussit, ac priorem errorem correxit. Sed Dresserus (a) ait *Leonem* hunc in campo rubro, cui bifurcata esset cauda, & aurea corona in capite, donatum esse **WLADISLAO II.** Bohemorum Regi; proceres item Bohemiæ alia multa, eaque præclara insignia ab eodem Imperatore retulisse.

Nunc ad coronam veniamus. In hac quem admodum in Coronatione *Frankfurtanâ*, & *Possoniensi*, Inscriptio campum ferè omnem implet, nisi quod summum locum relinquat coronæ

(a) In Regibus Bohemica milen. IV. parte 2.

næ. Parte *aversâ* redit symbolum Augustissimi: *orbis nube obseptus* cum suo lemmate: **CONSTANTIA ET FORTITUDINE.** Utî in coronationibus prioribus.

Quid igitur? an corona hac jam olim redimitus erat Divus WENCESLAUS, quemadmodum Hungaricâ Divus Stephanus? ctederem id, nisi affirmarent scriptores omnes, eam fuisse Principis hujus modestiam, ut quamvis ab OTHONE I. Imp., vel ut alii scriptores volunt, ab HENRICO Aucupe Regis titulus ei collatus, ac ab omnibus Rex habitus sit; ipse tamen Regis & *titulum & coronam* recusârit. (b) Admisere eos honores WRATISLAUS ab HENRICO IV. & WLADISLAUS II. WRATISLAI nepos à FRIDERICO I. Cæsare reges appellati. Sed coronæ veteri novam ingentis pretii CAROLUS IV. nunquam satis laudatus Bohemiæ Rex, postea IMP., substituit, illâmq; Metropolitanæ Ecclesiæ dono dedit, eum in finem, ut cum aliis regis insignibus & cimeliis, *Sceptro* nempe, *pomo* &c. non alibi, nisi in Sacello S. WENCESLAI conservata eidem D. Martyri, certis diebus, imponeretur. *Coronam* ait oculatus horum testis (c) *qua ipse rex coronatus est, donavit S. Wenceslao, ejus capiti in Ecclesia Pragensi certis diebus imponendam, decernens, ut omnes reges Bohemiæ sui successores eadem debeant coronâ coronari &c.* En! mortuo decernitur corona, quam vivus non admisit humilis Rex WENCESLAUS: usque eò honor sequitur fugientem.

Hac corona (sive eam dixeris CAROLI IV. sive

(b) *Vid. Balb. Epit. rerum Bohem. l. 1. c. 7.*
 (c) *Benessius Sirabice Canon. Prag.*

Divi WENCESLAI, cui eam obtulit) gloriatur
Praga; hac Reges suos coronat.

In minore numismate eadem rursus occur-
rit.

Infra coronam prominet pileolus seu vitta, qua
reges coronandi contegere caput solent, cum
coronam accipiunt. Cætera CAROLI insignia
fulgent in vexillis. At stirps seu arbor, in qua
eminet scutum Austriæ gentilitium, aitiùs surgit
cum Inscriptione.

TERTIA PREMISLAICÆ STIRPIS GLORIA.

Infra :

CAROLI VI. felicitas in Unctione regia CA-
ROLI VI. restituta &c.

Stirpis PREMISLAICÆ in Bohemia antiquissi-
mæ & subjectis populis semper amatae gloria al-
tera fuit GAROLUS IV. Pater Patriæ
dictus, qui Bohemiam propè jam prostra-
tam non erexit modò, pristinoque splendori
restituit; sed novis gloriæ præsidiis munivit, ut
omnes divinæ & humanæ (verbis utor Balbini) (d)
felicitates cum CAROLO natae, cum eo e-
duca-

(d) De regibus Boh. l. 7.

ducatae, & cum eo regnante regnasse videntur. Multus est in laudando hoc rege citatus Balbinus, multus item in commemorandis beneficiis, Et profecto negari non potest, Regem vere magnum ac patriæ patrem eum extitisse, cui Bohemia debeat plurimum. Hanc felicitatem unctiōe regiæ CAROLI VI. rediisse sentit, sibi que gratulatur Bohemia, non solum ob nominis similitudinem; sed ob præclare gesta, quibus Imperio restituit AUGUSTI tempora; quid non speret Bohemia?

Congruè igitur inscriptio CAROLUM VI. vocat GLORIAM PREMISLAICÆ STIRPIS TERTIAM: utpote qui *Austriacæ* quidem de domo, sed cui PREMISLAICA stirps (licet in masculis extincta pridem) per fœminas tamen superstites pridem inserta est, ac juncta matrimonii Sacramento: neque alia ratione ad familiam *Lucemburgicam*, è qua CAROLUS IV., propagata est stirps PREMISLAI Vid. Balbinum (e)

Jam tum, cum *Duces* adhuc præessent Bohemis; Austriam inter & Bohemiam affinitas intercessit: illa hic minimè prætermittenda est, quam fundavit S. LEOPOLDUS Austriæ nostræ Marchio, qui filiam suam Gertrudem Ducis Sobieslai I. nepoti despondit, cum vicissim filiam suam Mariam Leopoldo V. S. Leopoldi filio tradidisset Sobieslaus, per quæ conjugia sanguis D. Leopoldi in domum Habsburgico Austriacam derivatus est. Quam *Genealogicam* demonstrationem Augustissimo Imperatori Leopoldo obtulit olim Balbinus, quæ eò gratiùs ab
huma-

humanissimo Cæsare accepta est, quòd Genealogistæ cæteri peritissimi negaverint S. Leopoldi sanguinem *Babenburgicum* in domum Habsburgico-Austriacam deduci posse. Protegat nunc è cœlis Divus tutelarum sibi sanguine familiam, protegat Austriam; protegat & Bohemiam, eamque cum Austria servet perpetuò conjunctam.

NUMMUS XXVII.

Pax Viennensis.

Disceffit, uti meminimus, ab armis Hispanus: hac tamen discessione pax non illico coaluit. Agebatur illa *Cameraci*; verùm impedimenta plura eam remorabantur; in annos se plures jam trahebat. Interea Augustissimus, ut est pacis amans, idem negotium Viennæ *sub rosa* auspicator, rem quàm fieri poterat arcanissimè tractari jubet. Et verò pace celerrimè cum plenipotentiarario, quem Hispania occultè submiserat, transactâ. Mirum! subito fama insonat: pax! pax!

Fama prius falso similis (a)

Visa est. Ubi constitit de veritate, incredibile dictu est, quantâ ea res lætitiâ, ac plausu excepta sit, quàm lætis vocibus acclamatum sit CAROLO Pacatori III.

Hinc nomen ubique

Plausibus; auratis celebrant hinc ora figuris. (b)

Im-

(a) *Claud. in Eutrop.*

(b) *Lib. 2. Stil.*

Imperator & PHILIPPUS Rex Hisp. jungunt dexteras. Ille paludatus Romanum insigne (*aquilam*) gerit in galeâ; in sinistrâ, *Herculis* instar, *clavam*. PHILIPPUS verò hastam, & in galea *Leonem*. Utrique assistit *Mercurius*.

Aurea cui torto virga Dracone nitet (c)
Præter *virgam*, seu *caduceum* alteram etiam pacis tesseram fert, *flammas* (pacificas nempe) quæ cor non inflamment ad discordiam, sed ad amicitiam accendant; quæ absumantur hostilia arma, bellique instrumenta, quæ jacent ad *Mercurii* pedes.

Inscriptio.

CONCORDI PACE LIGAVIT.

Sub.

(c) *Mart.*

Subscriptio.

VINDEBONÆ 1725.

Debebat *hæc gloria VIENNENSIS* urbi præ *Camaraco* : neque enim absolvi alibi *pax* verè *Augusta* debuit, quàm in *Augusta* urbe. Tertia nimirum isthæc *pax* est, quam *CAROLUS* confecit. Magnam ea res *C. Augusto Octaviano* gloriam peperit, quòd Janum ter clausit : stetit illi hoc decus *lustris quinque*, *CAROLO lustris tribus* nec integris.

In veterum nummis *PACEM* plerumque referre solebant *dua dextra*, non addito vultu, nec reliquo corpore eorum, qui *PACIS* fœdus inivêre. Præsente in numismate frons, oculi vultus &c. se ostendunt, ut constet orbi, quoniam sint Principes *PACIS*, adeò amantes.

MERCURIUM Galenus in *Suasoria* ait, ab antiquis pictoribus & plastis juvenis formosi instar, sine fuce, vultu hilari, ac oculis acribus expictum fuisse. Sic prorsus cæleri debuit hoc in nummo *Mercurius*. Ambobus

Pedibus talaria nectit

*Aurea, qua sublimem alis, sive æquora supra
Seu terram rapido pariter cum flamine
portant (d)*

Ut nova ter felicia per Orientem æque, ac Occidentem, per Septentrionem, atque Meridiem ferat; *CAROLUM* verò *PACATOREM III.* super æthera tollat.

Magna fuêre, eâque singularia, quæ prioribus nummis exposuimus; ingens tamen gloriæ pondus addidit *PAX* præsente in imagine adumbrata. Apud exteras etiam nationes voces hæc auditæ sunt: *MAGNUS* profectò; verè *MAGNUS*
G est

(d) *Virg. 4. Æneid.*

est CAROLUS VI. Unde Poëta quidem *Advenam* indutus hæc cecinit.

ORbem qui famâ, quaquâ patet, implet utrumque
 CAROLUS, Imperium qui tria lustra regit.
 Ille, cui Oceanus quoque se substernit, & ultra
 Æquora qui laudes, ac sua vela tulit.
 Me famâ excivit; Flavianam traxit in urbem,
 Famâ è longinquis evocat usque plagis.
 Ut videam CAROLUM; deveni huc advena: veni
 Per mare, per terras, ut videam CAROLUM.
 Credideram Imperii postquam duo lustra peregit,
 Addi quod possit laudibus esse nihil.
 Famâque credideram quòd Marte jacente tacebit.
 Nec quod, quo CAROLUS crescere possit, erit.
 At quod agit lustrum, ter felix, terque beatum
 Unum plus laudis, quàm duo lustra dedit.
 Admiranda facis, CAROLE Augustissime, mundus
 Quæ stupet, & quæ non Orbis uterque capit.
 Cùm fueris RHENI nuper pacator & ISTRI
 Pacati deerat gloria sola MARIS.
 Hoc laudat, celebrat, miratur, prædicat orbis,
 Hinc tuus immensum CAROLE crescit honor.
 Mænia si caperes; si victor ab hoste redires,
 Et fortunato si tibi bella forent.
 Non tam clara foret laus à victricibus armis
 PACIS ab ingenio gloria quanta venit.
 Non ergo AUGUSTÆ visurus tecta VIENNÆ
 Adsum, nec turrim, STEPHANE DIVE, tuam
 Nec me Cæsareæ memoranda araria Gaze
 Nec rapiunt tempe tessala, grata licet.
 Nec (fuerim quamvis librorum semper amicus)
 Induat ut formam BIBLIOTHECA novam
 Nec surrecturi nova fundamento PALATI
 Quæis tanto incumbet CÆSARE digna domus.
 Sed rebus magnis, qui multo est major; ut unum
 Aspi.

*Aspiciam CAROLUM, me mea vota trahunt.
O! videam CAROLUM; mare, terra, quem stu-
pet orbis :*

Tot clarum meritis O videam CAROLUM:

NUMMUS XXVIII.

*Augustissimus Musarum, id est, bona-
rum artium Fautor.*

ARs Nummaria, dum HERCULEA CAROLI VI. gesta nummis pervulgat, committendum non putavit, ut ingrato silentio prætereant ea, quæ HERCULI huic, egregiè merito, debet cùm ipsa, tum artes cæteræ. Excusum est pridem numisma, quod oculis nunc subjiciam; ei hunc locum præfinivi, quòd interea accesserint plura (utì *Academia pictoria &c.*) quæ commemoranda hìc duxi. In nummo, quem exhibet sequens folium.

HERCULES cum Glava plectrum, cum armis volumina sociat. Urnam præterea videas, quæ intus nummis antiquis; foris verò fulget nummo recentiore, qui pendet è torque. HERCULIS hujus merita coronat *Musa*

Inscriptio.

OB SERVATAM PRISCI, NOSTRIQUE TEM-
PORIS MEMORIAM.

Infrà.

HERCULI MUSARUM.

Extant nummi veteres, in quibus & *Musa* & Musarum HERCULES est excusus. Eidem HERCULI ædem in circo erexit *Flaminius Fulvius*, nobilior nempe, ex pecunia censoria. (a)

G 2

tem-

(a) *Eumenius Rhetor in Orat. de schol. in-*
stit.

Templum deinde collapsum denuo excitavit *Martius Philippus*, AUGUSTI C. Vitricus. (b) De hoc intelligendus est Ovidius, cū canit:

Clari monumenta Philippi

Aspicias, unde trahit Martia casta genus. (c)

Causam, cur Flam. Fulvius ædem hanc molitus sit, reddit *Eumenius* loco cit. Non modò, ait, id secutus est, quòd ipse literis, & summâ Poëtæ amicitia duceretur, sed quòd in Græcia cū esset Imperator, acceperat Herculem Musagetem esse, id est, Comitem, Ducemque Musarum. Et infra: *Quia mutuis operis, & præmiis juvari, ornarique deberent: Musarum quies defensione Herculis; Virtus Herculis voce Musarum.*

An desiderari id passus est HERCULES noster? annon Musas, inter ipsos bellorum tumultus defendit, eas servavit, erexit. Atque, ut à re nummaria initium faciam: hanc enim potissimum respicit numismatis Inscriptio; demonstrabo facile id, quod vel in ipso libelli hujus aditu, seu ingressu innui: Artem hanc resuscitatam quidem esse circa A. C. 1400.; Imperatorum tamen neminem habuisse æquè addictum, atque CAROLUM VI.

Laudat quidem Spanheimius, vir egregiè eruditus RUDOLPHUM II. FERDINANDUM II. LEOPOLDUM I. Imperatores, eosdemque vocat præclaros, & luculentos memoriæ hujus (antiquæ nimirum) *Vindices*; sed ità memoriæ hujus fuere studiosi, ut servatores quidem existerint ac *Vindices* veteris; non verò simul nostri temporis memoriæ,

Et mirum est, *Wolffgangum Lazium*, Historiogra-

(b) *Suet. in Aug. c. 29.*

(c) *Ovid. Fast.*

graphum Cæs. nummorum veterum perstudio-
sum; *Jacobum* porro & *Octavium Stradam* Aulæ
Cæsareæ Antiquarios, adeò Historiæ antiquæ, in
are perennanti fuisse intentos, ut servandæ sui
temporis memoriæ non similiter consulerint; non
retulerint in nummos.

Extat verò, exstabitque in auro, argentoque
Historia CAROLI VI.; non integra quidem; si
enim id admitteret modestia Principis Maximi.

*Quæ non incudes streperent? quæ flamma
vacaret*

*Fabrilis? quantis fluerent fornacibus æra,
Effigies ductura tuas (d) O maxime Cæsar,*

Videbit tamen posteritas nummos, quos *restita-*
tos vocabit, in quibus perennabunt acta Augu-
stissimi CAROLI VI etiam ea, quæ ex Officina
monetaria Cæs. hætenus nondum prodierunt.

Sed ut singillatim ea percenseam, quæ *ad ser-*
vandam prisci, nostrique temporis memoriam, re
in nummaria præsertim, Augustissimus noster
utiliter præstitit: *Musæum* instrui præcepit, in
quo nummi veteres, omnis generis, repo nantur.
Hunc in finem ex omnibus suis Hæreditariis nu-
mismata afferri fecit, quæ *Antiquario* suo tradi-
dit. Res laudabiliter cæpta, laudabilius con-
tinuata est, dum magnis sumptibus ingentem
veterum omnis metalli, formæque numismatum
copiam comparavit, quâ augeretur eruditionis
Thesaurus.

Atque ut recentiori historiæ ne deesset, artifi-
ces delegit, qui id genus, *typos* efformarent,
suas in nummis imagines reddituros. *Quid-*

G 3

quid

(d) *Claud. de Land. Stil. l. 2.*

quid ab his perficitur, ad *rei monetaria Cas.* Præfectum deferitur, custoditurque donec ex Augustissimi voluntate è typis illis excudantur nummi aurea, argenteaque rerū gestarum monumenta.

Jam verò quemadmodum olim ars isthæc reversa est cum *pictoria*: ità *Viennæ* unà restituntur. Incepit denuò *Academia*, quæ jam diu vacabat: *Pictoria* nempe, in qua à peritissimis Magistris *Optica* simul, *Architectonica* &c. traduntur discipulis. Et verò, vel tacente me, loquuntur imagines, *Viennæ* sive *pictæ*, sive *sculptæ*; quantum brevi tempore ad splendorem pervenerint hæ artes

Hinc prisca redeunt artes; felicibus inde (ex
Bibliotheca, de qua mox)

Ingeniis aperitur iter. (e)

In *libris* etiam, typo æneo impressis, prisci, nostrique temporis memoriam servaturus Augustissimus ædem ingentem molitur, cujus amplum spatium occupent *volumina*, & numero plurima, & eruditione copiosissima. Verùm hanc, uti intellexi, proximè ostendet recens nummus; quare pluribus supersedeo.

En igitur **HERGULEM**, Musarum Ducem, nec mirum:

Semper enim Virtus gaudet sibi jungere
Musas (f)

Supereft, ut mutuam, quod monuit *Eumenius cit.* operam *Musæ* præstent. Celebrent igitur Virtutem sui **HERGULIS**; celebrent penicillo, celebrent scalpro, celebrent voce: nempe hic est ille **HERGULES**, per quem

PRISTINA ROMULEIS INFLOUIT ARTIBUS ÆTAS. (g) Num-

(e) *Claud de Laud. Stil. l. 2.* (f) *Idem*
l. 3. de Laud. Stil. (g) *Idem. ibidem.*

N U M M I

ELISABETHÆ CHRISTINÆ AUGUSTÆ CAROLI VI.

Altera nunc series nummorum subji-
cienda est, eorum nempe, qui honores referunt
AUGUSTÆ. Horum seriem in *Tabulas* potius,
quàm *Titulos* rede- gi; quòd eorum nonnulli haud
multùm inter se differant: uti I. II. & IV. qui
idem symbolum (*Phosphorum*, seu *Venerem stel-
lam*) referunt diversâ licèt sive *magnitudine*, sive
Inscriptione. In tabula prima recurrit AUGUSTÆ
imago, eadem nempe, quæ in libelli hujus ingressu:
sequentibus tamen numis, quorũ pars adversa ejus-
dem JUNONIS imaginem identidem refert, præfi-
genda rursus erat: ut constet, ad cujus honores se-
ries isthæc pertineat.

Et primus quidem, qui *parte aversâ* adven-
tum refert *Augustissima* ex Hispania, *venerem*
stellam oculis objicit cum hac Inscript.

REDDE DIEM.

Infra: ADVENTUS AUGUSTÆ M.D.CC.XIII.

Quod acciderat ELISABETHÆ AUGUSTÆ
CAROLI V.; idem evenit ELISABETHÆ
CHRISTINÆ, AUGUSTÆ CAROLI VI. Utra-
que in Hispania relicta: illa CAROLO V.
in *Africam* abeunte, ut regnum *Tunetanum* oc-
cuparet; Hæc AUGUSTISSIMO nostro in Ger-
maniam redeunte, ut Imperii fastigium con-
scenderet. Igitur in annum alterum ab AU-
GUSTISSIMO conjuge sejuncta resederat Barci-
none: Consilio sapienti quidem, parùm tamen
fortunato, ut res docuit, dum Catalaunorum
deditione fuit redimenda. Discessit ex Hispania

Anno 1713. 19. Martii per *Genuam*, *Mediolanum*, *Tyrolin* delata *Lincium*, valetudinem ex itinerum molestiis nonnihil afflictam hîc loci reparavit. Interea semel atque iterum aspectu **AUGUSTISSIMI** recreata; secundo tandem *Danubio* cum eodem **AUGUSTISSIMO** *Viennam* attigit ad diem undecimam *Julii*, *Solémque* (*Cæsarem* sibi obvium factum) reddidit. Hinc *Phosphori*, qui & *Venus* stella dicitur, sub symbolo latet in nummo **AUGUSTISSIMA**, quæ lucem præterea *novæ felicitatis* promittit.

Lemma Symbolicum, *redde diem*: desumptum est ex illo *Martialis* (a)

Phosphore redde diem, quid gaudia nostra moraris?

Addo versum, quo citatum Epigramma claudit idem Poëta

Non deerit populo te veniente dies.

Eadem stella in duobus nummis, II. & nempe IV. (*Coronationis Ungaricæ*) occurrit, sed aliâ cum inscriptione.

OCCIDUI DECUS, AC ORIENTIS.

Nempe **AUGUSTISSIMUM** suum, *Orientem* versûs, & *Occidentem* secuta stella hujus symbolo aptè adumbratur. Atque (quod hujus maximè loci est) extremorum *Europæ* in *ortu*, & *occasu* terminorum, non antè junctorum, *Reginam Hungariae*, *Hispaniaque* ostendit; quibus titulis gloriari non poterat **ELISABETHA CAROLI V. Hispaniarum**; non item *Hungariae* Regina.

Sed non *Symbolicâ* tantùm, verùm & *numismaticâ* formâ in eadem *coronatione Hungarica* *Veneris* imago subjicitur. In curru sedet, quem trahunt *duæ columbæ*, sive *Cygni*. Idem insigne (*Cygnum*) gerit etiam in *dextrâ*, *sinistrâ* verò

(a) *Mart. l. 8. Epigram. 21.*

Agi-

Ægida, seu *Palladis* scutum; è regione genius cum *Pavone*, symbolo *Junonis*. *Pomum* non unum *Paridis*, sed tria, (regnorum nempe insignia) *DIVÆ* huic propria vides.

Inscriptio.

AUGUSTA ITERUM, AC TERTIUM.

Infra:

**DIADEMATE HUNGARICO IMPOSITO
M. D. CC. XIV.**

De **AUGUSTI & AUGUSTÆ** appellatione pag. 10. & 11. differui. Illud verò hic singulare est, quòd iterum ac tertium **AUGUSTA** appelletur **ELISABETHA**, quasi ter *Diva*: nempe **IMPERATRIX**; **HISPANIÆ**, ac **HUNGARIÆ** Regina. De *Bohemia* differam infra. Certè *Livia* olim *Junonis* nomen peperit appellatio **AUGUSTÆ**.

Adjecere sacrum; fieret, quò Livia Juno. (b)

Nonnunquam eadem sub *Veneris*, pomum tenentis, specie exhibetur in nummis. Sed præsentis numismatis cum imagines, tum inscriptio moralem etiam sensum reddunt: parum nempe esse corporis solum elegantiam nitere, nisi animi etiam pulchritudo consentiat. *Pulcherrima*, ait *Aristoteles* (c) *Virtutum Justitia*; & neque *Hesperus* est ita; neque *Lucifer*, id est *Phosphorus*, quem à venustate prius *Venerem* diximus. *Pallas* juxta est, & *Juno*, **AUGUSTISSIMA** nostra ob Majestatis prærogativam, & virtutum excellentiam.

De *Ægide* seu ficto *Palladis* scuto, cur *Medusæ* (monstri) caput anquibus horribile, referat; cur *Junonis* tessera sit *Pavo*, fueritne centoculus *Argus*, ab ea in *Pavonem* conversus, insertis in caudam oculis; non est, cur differam; Poësis id relinquo. *Columbæ* verò, seu *Cygni*, qui

G 5

Ve-

(b) *Prudent, l. 1. adv. Symm.* (c) *Arist. V. Eth.*

Veneris currum trahunt, annon currui huic aptius junguntur, quàm *Cypriæ* illi, ac superstitionis *DEÆ*, quæ subito *corvum* efficit, etiam eum, qui modo *Cygnus* erat.

Subit hic opportunè, quod narrat V. Lib. Gyr. (d) in Palladis templo legendam fuisse Epigramm litteris aureis: cujus verba extrema: *quem ego fructum peperì, sol est natus.* Palladi nostræ nonne epigrapha hæc congruit? peperit illa **LEOPOLDUM**, qui

*Lucis in ipsis
Clarus primitiis.*

Ille ipse est, quem infra Tabulâ 3. vides velut cœlo demissum, nubibus insidentem, manu tenentem *Palladium* cum Inscript.

ÆTERNITAS AUGUSTA.

Infra:

NATO PRINCIPI JUVENTUTIS [LEOPOLDO. 1716. 13. Aprilis.

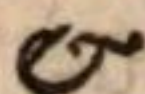
Principem Juventutis appellat antiquo vocabulo. Sicut enim Cæsaris, ita Principis Juventutis quoque appellationem, symbolum fuisse futuræ in Imperium successionis, veteres nummi plurimi ostendunt. In nubibus sedet ad exemplum nummi antiqui, in quo exhibetur filia *Commodi*.

Creditur cœlitus esse demissum Matris *Virginæ* munus. Certè mox à reditu *Cellensis Thaumaturgæ*, signum fœcunditatis apparuit. Luculentius id testatur transmissum ab *AUGG.* ad *Cellas Marianas* aureum *Archiducis*, quamvis tum jam defuncti, simulacrum cum adscripto voto.

NO.

(c) Synt. II.

VOTUM

Quem cœlis impetratum, cœlis restitutum

Vivum sistere non possunt

LEOPOLDUM FILIUM

fœcunditatis primitias

In auro æquilibri reddunt

CAROLVS , & ELISABETHA æternVM DeVotl.

O pietas! repeto ea , quæ Author lustri II.

Dabit ille secundum

Qui primum: non gratis vos sinet esse pios.

Et verò spem novam attulit dies Maji 13. quæ alterum nobis partum est gaudium MARIA THERESIA WALBURGA AMALIA, CHRISTINA. Confirmata sanè SPES nostra, quod vel nummus ipse, in quo SPEM hanc descripsimus indicat: cujus

Inscriptio.

RENASCENS SPES ORBIS.

Subscriptio.

FOECUNDITAS AUGUSTA

NATA ARCHIDUCE MARIA THERESIA

M. D. CC. XVII.

In numismate (V. Tab. 3.) SPES sedet antiquo habitu, florem gerens trifidum; in brachio tenet AUGUSTAM felicitatis obsidem, MARIAM THERESIAM. Cornucopia, quæ pro fasciis antiquo more includit prolem Serenissimam, Hieroglyphicè designat felicitatem præsentem & futuram.

Sed ad AUGUSTISSIMAM redeamus. Credideram antea *Trinum* esse numeris omnibus absolutum: Legimus eam AUGUSTAM iterum, ac *tertium*, nunc in numismate, quod Bohemicæ coronationis memoriam refert, lego:

ELISABETHA QUARTUM AUGUSTA.

Rem,

Rem declarat Corona Bohemica addita tribus coronis de quibus prius. Hæ, minore licet formâ in hoc numismate fulgent. O! igitur terque, quaterque **AUGUSTAM**; O **VERE AUGUSTISSIMAM**.

In altero ejusdem coronationis nummo pars *aversa* equum candidum refert, *insigne* nimirum *stirpis*, è qua enata est quater **AUGUSTA**.

Lemma

AD NUTUM DEI.

Quam aptè! fuit illa, est, eritque ad nutum **OPTIMI MAXIMI** Argumento sunt tot fortunæ casus, inter quos animo semper æquissimo fuit. Frustra sim, si quod novit orbis, enarrem.

Atque hæc pro temporis, quod scholasticis laboribus, & quotidianis tradendarum artium negotiis eripere licuit, brevitate.

Nomina Offerentium Rhetorum.

Joannes Franciscus Josephus S.R.I.
L. B. à Lempruch.

Carolus Joannes Dilherr L. B. ab
Althenn ex illustrissima fundatio-
ne Kirchbergiana

Hubertus Felix Mechtl L. B. ab En-
gelsperg, ex eadem illustrissima fun-
datione Kirchbergiana.

PERILLUSTRES

Ordine Alphabetico.

Antonius de Bolza S. R. I. Eques.

Carolus de Bolza S. R. I. Eques.

Carolus à Lambeckhoven.

Dominicus de Botiglia.

Ferdinandus Vogt Eques de Crontz-
berg.

Ignatius de Ghelen.

Joan-

Joannes Bapt. Carolus Schlechtleuth-
ner Nobilis de & ad Wängg, S.R.I.
Eques.

Joannes Bapt. de Schölheimb, Un-
gariæ Eques.

Joannes Paulus Grädl de Ehrntall,
S. R. I. Eques.

Josephus de Glanz.

Thadæus de Glanz.

Prænobiles & Nobiles.

Antonius Alio.

Antonius & Jacobus Heisler de Neü-
peck.

Carolus à Feüchtenberg.

Carolus Ruepp.

Christianus Mannl.

Christophorus de Pauli.

Franciscus Christophorus Bior.

Franciscus Christophorus Strecker.

Francisc. Xaverius de Grabenfeldt.

Francisc. Xaverius Parthscherer.

Francisc. Xaverius Weltishoffer.

Francisc. Xaverius Michaël Schmidt.

Georgius Ruepp.

Henri-

Henricus Bernardus Winckler.
Ignatius Gundl.
Ignatius Pacher de Pachburg.
Ignatius Josephus de Schmidt.
Joannes Bapt. Edlinger.
Josephus de Grenöck.
Josephus Antonius Hochhauser.
Josephus Bernardus Waismayr.
Josephus Nicolaus Schmidt.
Josephus Paulus Calovachi.
Laurentius Wagner.
Mathias Schwentner.
Marcus Kirschner.

O. A. M. D. Gl. &
B. V. M. H.

Insprugger, Sebastian

Nummi augg. Caroli VI. et Elisabethae Christianae Viennae Austriae cusi ...

Vienna 1728

H.lit.p. 176#Beibd.1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10733083-0

VD18 14560038-001